

САДРЖАЈ

ДРУГА КЊИГА

7. ЈОВАНОВИЋ ДРАГОМИР-ДРАГИ	931
8. ДИНИЋ ТАНАСИЈЕ	999
9. ЈОНИЋ ВЕЉИБОР	1043
10. ДОКИЋ ЂУРА	1078
11. МУШИЦКИ КОСТА	1101
12. ПАВЛОВИЋ БОШКО	1127
13. МАРКОВИЋ ЈАЗАР	1151
14. КУМАНУДИ КОСТА	1216

III ДОКАЗНИ ПОСТУПАК

ИСПИТИВАЊЕ СВЕДОКА • ЧИТАЊЕ ДОКУМЕНАТА ПРИЛОЖЕНИХ У ОПТУЖНИЦИ

ИСПИТИВАЊЕ СВЕДОКА	1227
Сведок Јован Шкавовић	1229
Сведок Тодор Перовић	1238
Сведок Владимир Јовановић	1243
Сведок Војислав Марковић	1255
Сведок Лепа Лукић	1264
Сведок Бранко Зотовић	1267
Сведок Милан Грол	1269
Сведок Ружа Главинић	1300
Сведок Даринка Маровић-Поповић	1303
Сведок Нинко Сакић	1306
Сведок Милош Трифуновић	1310
Сведок Милорад Белић	1338
Сведок Јово Јакшић	1350
Сведок Петар Дамјановић	1354
Сведок Миленко Јовановић	1356
Сведок Смиљана Петровић	1359
Сведок Михаило Пауновић	1362
Сведок Даница Маринковић	1368
Сведок Голуб Јовановић	1370
Сведок Илија Илић	1373
Сведок Обрена Тодоровић	1375
Сведок Душан Ђорић	1376

Сведок Милијана Пантић	1379
Сведок Стеван Гачић	1382
Сведок Живадин Симић	1384
Сведок Ружа Радисављевић	1387
Сведок Душан Петровић	1388
Сведок Десанка Терзић	1391
Сведок Милентије Живковић	1393
Сведок Димитрије Радосављевић	1395
Сведок Босиљка Цвијетић	1396
Сведок Радослав Ђурић	1398
Сведок Војислав Мишић	1421
Сведок Јосип Равлић	1424
Сведок Иван Антуновић	1426
Сведок ЈБубица Антићевић	1426
Сведок Персида Младеновић	1428
Сведок Драгољуб Белић	1429
Сведок Ранко Марић	1430
Сведок Милан Јојић	1431
Сведок Суљо Шукало	1434
Сведок Лојо Латиф	1435
Сведок Фехим Сијерић	1437
Сведок Халил Куртовић	1438
Сведок Алекса Прањушић	1439
Сведок Јозо Урожник	1441
Сведок ЈБуба Радовановић	1443
Сведок Божидар Милутиновић	1453
Сведок Владимир Милутиновић	1455
Сведок Видоје Никитовић	1457
Сведок Ратко Лаловић	1461
Сведок Момчило Дамјановић	1463
Сведок Божана Миловановић	1465
Сведок Јарослав Томовић	1466
Сведок Душан Перишић	1466
Сведок Миланка Ковачевић	1467
Сведок Вукашин Ковачевић	1468
Сведок Стана Давидовић	1469
Сведок Живко Лаловић	1469
Сведок Бранислав Павловић	1472
Сведок Мића Радојевић	1473
Сведок Милан Недовић	1477
Сведок Владимир Кошек	1479
Сведок Живана Радосављевић	1480
Сведок Анђелија Матић	1480
Сведок Драгослав ЈБотић	1480
Сведок Матија Пантић	1481
Сведок Миладин Миловановић	1482
Сведок Мухарем Дедић	1482
Сведок Стојан Симић	1483

Сведок Обрад Кошпић	1484
Сведок Стеван Самарџија	1486
Сведок Инђић	1487
Сведок Славко Лакетић	1488
Сведок Шана Черка	1489
Сведок Воја Ступар	1490
Сведок Душан Симовић	1496
ЧИТАЊЕ ДОКУМЕНАТА ПРИЛОЖЕНИХ УЗ ОПТУЖНИЦУ	1527
НАПОМЕНЕ	1889
РЕГИСТАР ЛИЧНИХ ИМЕНА	1897

7. ЈОВАНОВИЋ ДРАГОМИР-ДРАГИ

саслушаван 20 јуна 1946 године

Претседник: Друже заставниче, уведите оптуженог **Јовановић Драгомира-Драгог**. Упозоравам присутне да се приликом претреса држе потпуно мирно и никаквим знацима одобравања или неодобравања не одају своје расположење било какво да је оно. У противном бићу принуђен да сваког изгредника из сале удалим, а ако би наступио иоле мало већи неред испразнићу читаву дворану. (Уводе оптуженог Јовановића)

Претседник: (оптуженом Јовановићу): Оптужени Јовановићу, приђите Суду. Седите. Приђите ближе микрофону. Оптужени Јовановићу, јесте ли разумели оптужницу.

Оптужени Јовановић: Разумео сам.

Претседник: Осећате ли се кривим?

Оптужени: По психози времена, у коме сам делао, не осећам се кривим, по данашњој да. Према томе делимично.

Претседник: Према тачки а) оптужнице - ви сте упознати са садржином оптужнице - јесте ли и када ступили у сарадњу са немачком обавештајном службом?

Оптужени: Господине претседниче, цела стилизација тачке а) II диспозитива је на основу мога отвореног признања. *И нигде у моме признању не би могло да буде утврђено да сам ја ма када и ма где ступио у обавештајну службу Немачке, нити икоГ друГоГ.* Ако дозволите ја ћу да изложим како ствар стоји.

Претседник: Ваш први контакт са Хелмом?²⁸⁴

Оптужени: 1938 године по налогу тадашње југословенске владе. Југословенска полиција је васпоставила контакт са немачком полицијом. Од стране немачке полиције дошли су у Београд њени претставници да воде са нама службене разговоре о сузбијању дефетистичких акција на територији обеју земаља. Такве споразуме Југославија је пре тога имала са Француском, Италијом, Аустријом и Бугарском. Ти су се споразуми односили и у разговорима са Немачком само на дефетистичку акцију Павелића и његових терористичких агената, од којих су неки живели у Немачкој, а радили против наше земље. Ти делегати који су дошли били су Милер²⁸⁵ и Бест. Са наше стране наша влада одредила је делегате: тадашњег управника Београда Аћимовића, начелника државне заштите Лазића и мене као шефа општег одељења управе града Београда.

Претседник: Јесте ли били обавештени о доласку Беста и Милера?

Оптужени: Ја сам био обавештен од стране мог тадашњег претпостављеног Аћимовића.

Претседник: Како вас је обавестио о целој ствари. Шта вам је рекао, због чега долазе Милер и Бест?

Оптужени: Рекао је да долазе Бест и Милер да воде разговоре са нама о међусобној сарадњи полиција без посредства дипломатије.

Претседник: Значи ли то да се успостави директна веза између полиције Југославије и Немачке?

Оптужени: Немце су интересовали у нашој земљи само емигранти који су били овде.

Претседник: Какве су биле функције Беста и Милера?

Оптужени: Колико знам, били су шефови отсека у рајхсзихерхајтс динсту, служби државне безбедности.

Претседник: Приликом тога састанка какве су одлуке донете између Аћимовића, Лазића, Беста и Милера?

Оптужени: Ја морам да подвучем најпре да је тај састанак одржан у обичајеној конвенцији и куртоазији. Ми смо најпре почели да говоримо француски, али како је од њих само један знао француски, то смо после почели говорити немачки. На том састанку разговарали смо о међусобној сарадњи и о томе да они нама пруже помоћ у Немачкој, да можемо да контролишемо рад Павелићевих заграничних терориста, а да ми њима упућујемо кад треба обавештења за оне њихове поданике који су на територији наше земље живели легално, али су из Немачке побегли илегално због политичке делатности.

Претседник: Да ли је уговор био само против усташа?

Оптужени: Само против усташа. *Ја то нарочито желим да подвучем, јер то је било 1938 године...*

Претседник: Дужан сам да вас упозорим на контрадикцију која постоји у вашем казивању у истрази и вашем казивању данас. Ви сте рекли да је, између осталог, решено узајамно помагање у спречавању атентата на територији Немачке и на територији Југославије који би могли доћи од усташа и комуниста...

Оптужени: Молим вас, ја сам то објаснио на саслушању и мора да стоји на другом месту, о комунистима је само ан пасан говорено, *јер тада, 1938 Године, комунистичка акција у Немачкој, кад је владао национал-социјализам, уопште није постојала, нити су наши комунисти могли да живе у Немачкој.*

Претседник: Да ли је, можда, у то време Немачка имала интереса да у земљама, са којима се додирује, сузбија комунистичку акцију?

Оптужени: Ја сам то нарочито подвукао у записнику. *Никаквих разговора.*

Претседник: Да ли је широј јавности био познат долазак Беста и Милера?

Оптужени: Није.

Претседник: Како се даље развијала ствар по питању овог спора-зума?

Оптужени: Сви детаљи су били уговорени о акцији и узајамној помоћи, а онда је уговорено да се, као што је то уобичајено, успоставе аташеи за везу при посланству нашем у Берлину и немачком у Београду. После, ваљда, месец дана, или две недеље, Аћимовић, као први делегат те комисије која је водила преговоре, са овлашћењем владе отишао је у Берлин и потписао споразум. Ја сам тај споразум видео, али сад не могу да вам кажем...

Претседник: А је ли дошло до измене полициских аташеа?

Оптужени: Полициски аташеи били су постављени још 1938 године.

Претседник: Ко је био немачки полициски аташе у Београду?

Оптужени: Ханс Хелм.

Претседник: У каквом својству?

Оптужени: Полициски аташе при немачком посланству.

Претседник: То је у ствари била само титула, покриће неко...

Оптужени: *Ја на то питање ке...* После кратког времена, пошто сам ја испитао тај материјал који су мени сервирали, видео сам јасно да та сарадња између нас и Немаца неће донети оне користи коју смо очекивали...

Претседник: А да ли ће Немцима донети?

Оптужени: Немци су на тај начин створили један обавештајни центар у Београду.

Претседник: Па, добро, није ли то било помагање националсоцијализма, Немаца, да се унутар наше земље створи један шпијунски центар?

Оптужени: Господине претседниче, ја ћу на ово питање одговорити овако: сви аташеи у овим земљама бавили су се обавештајном службом. То је од Грка и Римљана стара ствар. И тиме нисам помагао нити лично, нити они који су радили с њима у сврху помагања стране обавештајне службе.

Претседник: Јесте ли помагали на тај начин успостаљање обавештајног центра у Југославији.

Оптужени: Молим вас, то сам радио као чиновник Краљевине Југославије, по налогу тадашње владе, која је водила и имала у својим рукама руководство и вођство спољне политике, и вероватно да је то било у интенцијама тадашње спољне политике.

Претседник: Јесте ли се ви доцније са полициским аташеом Хелмом у Југославији виђали? Јесте ли га виђали чешће?

Оптужени: Ја сам га видео као шеф одељења опште полиције у згради Управе града где је долазио пословно и то могу да кажем да је долазио неколико пута. ЈТично, 1939, фебруара месеца, ја сам са положаја шефа одељења опште полиције прмештен за заменика управника града Београда. Тако сам га видео једном или два пута, када ми је учинио посету о неком празнику код моје куће. То сам отворено признао, али морам да констатирам да је у оптужници погрешно наведено да смо се састајали у мом приватном стану.

Претседник: Па добро, оптужени Јовановићу, је ли Хелм долазио у ваш стан?

Оптужени: Јесте о неком празнику.

Претседник: Је ли о крштењу сина, о слави?

Оптужени: О неком празнику, то не знам шта је било.

Претседник: Молим вас је ли то одржавање и приватних веза?

Оптужени: То су биле приватне везе. Ако дозволите могу да објасним.

Претседник: Да ли ви можете непознатом човеку када видите да гори свећа да упаднете?

Оптужени: То су биле посете из куртоазије. Тада су долазили код мене сигурно и други, а поред осталих и Г. Бах секретар чешког посланства. Ја сам се тога сетио, а заборавио сам да то уђе у записник.

Претседник: Кад сте се после рата видели са Хелмом?

Оптужени: Ја сам у Београд дошао 18 или 1941. Отишао сам у немачко посланство да потражим Хелма. Тада мио је речено да је Хелм ту и да се налази на Теразијама. Отишао сам и посетио сам га.

Претседник: Како је било даље. Какви су разговори вођени између вас и Хелма и зашто?

Оптужени: Ја сам отишао прво као син поробљеног и упропаићеног народа, као Београђанин, син Града који је био потпуно разорен и где су под зидинама лежале око 8.500 непокопаних лешева, где су лешеви били растурани. Дошао сам и питао „шта ви мислите учинити са Београдом?“ Изнео сам ситуацију, а он ми је рекао да то није „наша ствар, ми водимо службу безбедности, ја и г. Краус“ са којим ме упознао тада. То су били први разговори.

Ја сам га замолио да са његове стране, пошто је раније живео у Београду предузме све потребно да би се Београду обезбедило да се врати нормалном животу.

Претседник: Јесте ли тражили његову протекцију?

Оптужени: Нисам тражио нити његову а нити ничију.

Претседник: Јесте ли можда тражили да се можете наслонити на његово заузимање код немачких власти?

Оптужени: То допуштам да сам рекао „Молим вас ако би што требало да ми помогнете“.

Претседник: А што је он рекао?

Оптужени: „Сигурно, приправан сам, ми смо знанци, ништа вам се неће десити“.

Претседник: Је ли то читаво?

Оптужени: То је наше виђење и читав разговор.

Претседник: А кад сте га видели други пут?

Оптужени: Не знам, да ли је било после неколико дана, али после тога сам га ретко виђао.

Претседник: Је ли вас Хелм већ сте рекли, да ли вас је повезао са Краусом?

Оптужени: Повезао, то је тако реч која се употребљава. Хелм је био чиновник Гестапоа односно немачке полиције у којој је био и Краус²⁸⁶ кога нисам раније познавао. Мени није у сећању да ли ме

је Хелм упознао или ме је упознао г. Таса Динић. Могло је да буде да сам га видео први пут у присутности Хелма.

Претседник: Поменули сте Тасу Динића.

Претседник: Јесте ли имали контакта с њиме?

Оптужени: Он је тада становао неколико дана код мене.

Претседник: Какве сте разговоре имали са Тасом Динићем?

Оптужени: Са Тасом Динићем који је тада становао код мене имао сам исте разговоре као и са Хелмом, *што треба да се уради да се Београд оспособи, да се оправи за живот и тада је речено да с те стране, први пут речено је, да је најзгодније да ја преузмем ту ствар као човек који познајем администрацију и послове те врсте у Београду, јер Аћимовић који је био раније управник града и који је већ водио разговор с Немцима на образовању комесарске управе...*

Претседник: А после тих разговора, јесте ли постали управник?

Оптужени: Како је дошло до мог постављења ја ћу вам рећи: мени је 21 или 22 априла поручено од стране Крауса да ћу бити позван од немачког месног команданта у Београду а не као што се говори од војног заповедника генерала ... већ код месног команданта пуковника Кајзенберга и заиста ја сам 22 позван и отишао код њега на разговор. *Изложио сам страховито стање које је у Београду, на то сам од њега добио следећи одговор: „Ми немамо сретства да то поправимо.“ и у разговору с њиме стекао сам утисак да је то човек староГ кова-јункер, стари немачки официр анти-хитлеровац, јер ми је отворено рекао: „Слушајте Господине: Ако Срби не предузму ови овде наши намеравају да Београд повере Павелићу и усташама да они у њему заведу ред.“*

Претседник: Добро, је ли том приликом између вас и Кајзенберга било разговора о обнови београдске полиције?

Оптужени: Тада, пошто је он мени то изложио и замолио ме да ли би ја био приправан да примим руководство Београда, привремено, до образовања комесарске управе и кад сам ја дао свој пристанак онда је било разговора о томе да ја водим општину града Београда и управу града Београда и то на основу Закона о градским општинама од 1931 и по устројству Управе града Београда из 1927 године. Ја сам се с обзиром на ситуацију у Београду прихватио, напомињући и тада г. Кајзенбергу да ћу ја тај положај заузимати тако дуго као изванредни комесар док се не образује централна српска администрација.

Претседник: Је ли вас је тај месни командант Кајзенберг том приликом именовао и за изванредног комесара?

Оптужени: Јесте именовао ме као изванредног комесара за град Београд с тим да руководим општином и Управом града.

Претседник: Је ли тада била организирана већ комесарска управа?

Оптужени: Није. Она је организовала десетак дана касније.

Претседник: Е добро оптужени Јовановићу, значи да су тада у Београду једина власт Немци и у име Немаца ви, откуда то толико поверење Немаца према вама?

Оптужени: То поверење је дошло због тога што су вероватно од стране Кајзенберга и Хелма, ја не знам од кога је могло бити. Од Крауса било је саопштено месном команданту да сам ја човек који је водио Управу града Београда, који познаје прилике у Београду и верујем да је тај месни командант из разговора са мном стекао такав утисак.

(Оптужени Јовановић): *То понављам и подвлачим да сам ја с њим говорио поштено и отворено и само као Србин. Резултат који је дошао два месеца после је рад и подизање оног заиста бед-НОГ Београда, унесређеноГ Београда од стране Немаца.*

Претседник: Је ли то свесно ступање у сарадњу са немачким окупатором?

Оптужени: *То је Господине претседниче, са моје стране свесно стављање у службу себе своје народу, без обзира што је то било под окупацијом или не.* Али сигурно је, да се то данас и законски формулише као ступање у везу са окупатором.

Претседник: На страну законска формулација, мада се овде ради о закону и на страну да се то сада може формулисати. Но мимо законске формулације, и онда када се то догађало је ли то било свесно стављање у службу окупатору?

Оптужени: Ја сам то схватио...

Претседник: Хоћете ли да се промислите о том питању?

Оптужени: Много сам мислио о том питању. Да ли је то било свесно стављање у службу окупатору ја не могу то да примим. Ја не могу да кажем да сам се свесно ставио у службу окупатора. Ја сам се свесно ставио у службу Београду, свесно био посредник између Београда и окупатора.

Претседник: Дакле, ви сте посредник између Београда и окупатора. Јесте ли ви пре рата имали кадгод функцију управника града?

Оптужени: Заменика управника града.

Претседник: Јесте ли уклоњени са те функције пре рата?

Оптужени: Јесам. Био сам постављен за саветника министра унутрашњих послова.

Претседник: Како то схватате, као унапређење или уклањање?

Оптужени: Као уклањање.

Претседник: Из разлога?

Оптужени: Ја сам то поштено и отворено и на записнику казао. То је био политички разлог јер сам тада био познат као пријатељ др. Антона Корощца.²⁸⁷ Драгиша Цветковић ме склонио да не би био управник града и да не би тај човек имао преко мене утицаја, као што је он веровао да има. То ми је на концу и сам Драгиша Цветковић отворено и поштено признао.

Претседник: Када?

Оптужени: За време окупације.

Претседник: Када није више био на власти?

Оптужени: Кад није био на власти.

Претседник: Јесте ли ви учествовали у комисији која је водила истрагу поводом атентата на воз код Јуденбурга?

Оптужени: Ја сам од стране претседника владе и министра унутрашњих послова именован за члана комисије за испитивање случаја саботаже у Јуденбургу. У тој комисији били су као чланови Жика Симоновић, помоћник министра унутрашњих послова, др. Ђадров, државни врховни тужилац и ја.

Претседник: То су били одабрани људи. Откуд да упаднете ви ту? на чије тражење?

Оптужени: Ја сам у ту комисију ушао као стручњак и као човек који је познавао услове под којима је направљен споразум између нас и немачке полиције о међусобном помагању у случају терористичких акција на територији једне од ових земаља.

Претседник: Добро, оптужени Јовановићу, ви знате акте односа између држава, знате да се не може у мешовиту комисију са једне стране убацити когод хоће, и са друге стране ко хоће. Увек мора да постоји нека сагласност.

Оптужени: Ја мислим да то није било потребно. Не верујем ни да је наша влада питана који ће чланови доћи од стране Немаца као експерти.

Претседник: Јесте ли ви придавали важност излагању те комисије на лице места?

Оптужени: Јесам придавао важност.

Претседник: Је ли могла та железничка несрећа код Јуденбурга да послужи као повод, као притисак на Југославију од стране Немачке?

Оптужени: Од стране најпозванијих надлежних фактора била је с том тенденцијом и именована та комисија да би се утврдила одговорност наше земље за тај атентат.

Претседник: Молим вас, објасните, тада, 1940 године, када је Немачка већ у рату окупирала извесне земље и кад јој је запело до тога и инсистира на томе да атентат код Јуденбурга пребаци као кривицу на Југославију, није ли тада Немачкој и запело да заиста утврди такву ствар, да заиста утврди да је ту баш кривица до Југославије?

Оптужени: Њој је стало до тога, али то није утврђено.

Претседник: Да ли је у таквој ситуацији Немачкој свеједно ко ће ући у комисију са југословенске стране или не?

Оптужени: То ме много питате.

Претседник: Не питам вас ја много. Ништа више вас не питам него што знате.

Оптужени: Ја не знам да ли је њој било свеједно или не.

Претседник: Ко је са немачке стране био у комисији?

Оптужени: Била су два чиновника мањег ранга него што смо ми били, како су се звали тога се не сећам. Био је и Хелм.

Претседник: Е, па, видите, како се у таквој ситуацији опет налазите Хелм и ви.

Оптужени: Налазимо се као парничари односно као сарадници у једној комисији.

Претседник: То хоћу да вас питам да ли сте се нашли као парничари или сарадници?

Оптужени: Кад смо заједно радили онда смо били сарадници, а кад смо учествовали у комисији онда смо били парничари.

Претседник: Видите, оптужени, Јовановићу ви се налазите у преговорима око сарадње немачке полиције са београдском, долази вам Хелм на славу кући и налазите се у једној таквој ситуацији као што је атентат код Јуденбурга који хоће национал-социјалистичка Немачка да искористи против Југославије, налазите се у мешовитој комисији, где унапред морају стране уговорнице, тако да кажем, да пристану на лица, која ће ући у комисију, Хелм и ви оптужени Јовановићу. Дакле тај читав низ случајности говори о томе да више ту нема случајности него да је то нешто као правило, као нормално.

Оптужени: Ја сам био стручњак у свом ресору и у свом послу, а Хелм је био аташе који је одређен за полициске ствари. И природно је да смо се нашли у истом послу, као што је то био случај и у свим међународним комисијама да се исти људи налазе на истом послу.

Претседник: Није ли то дошло на тражење Хитлероваца да ви уђете у комисију?

Оптужени: Ја то аподиктички одбијам. Морам да вам кажем због чега.

Претседник: Ја сам дужан да испитам оптужницу, јер ипак таква ствар није се могла поверити тек коме било.

Оптужени: Ја сам ту био, као што рекох, трећи члан комисије и ја сам се у мом записнику на саслушању позвао на људе који су живи, који су овде, који имају функције и могли би да се саслушају и они би дали потврду мом излагању да сам истрагу тако водио, да не само да није утврђена одговорност Југославије него није могло да буде утврђено да је атентат организован на територији Југославије.

Претседник: Је ли било хапшења после тог атентата, после повратка вашег из комисије?

Оптужени: Колико се ја сећам није било.

Претседник: Је ли ни до каквих података нисте дошли приликом истраге у мешовитој комисији?

Оптужени: Ни до каквих података са мешовитом комисијом.

Претседник: А за вас, за југословенску државу?

Оптужени Јовановић: Није.

Претседник: Је ли наступило после тога хапшење?

Оптужени: Није.

Претседник: Никакво хапшење?

Оптужени: Никакво хапшење.

Претседник: Је ли Вујковић хапсио у вези са резултатима мешовите комисије због атентата код Јуденбурга?

Оптужени: Колико се ја сећам, пре годину дана сам саслушаван и питан сам: да ли је Вујковић вршио нека хапшења, али ја се тог

не сећам. Нисам тада био у управи града Београда, него у Министарству унутрашњих послова и не сећам се.

Претседник: Не сећате се. А сећате ли се хапшења оног Чеха из Космајске улице?

Оптужени: Питан сам, не сећам се и не знам који је тај Чех.

Претседник: Казали сте: сећам се да је ухапшен један Чех са списка који сам ја поднео, али шта је с њиме после било не сећам се. Истрагу над ухапшеним Чехом као и над осталима из тога списка нисам видео."

Оптужени: Не сећам се те околности.

Претседник: А је ли то тачно уписано у записник?

Оптужени: Верујем да је тачно уписано.

Претседник: Како „Верујем"? Ви сте потписали записник.

Оптужени: Јесам. Али ја се не сећам те ствари.

Претседник: Можда сте изгубили из вида. То је један детаљ, и то није тако важно. - Јесте ли ви помагали Краусу и Хелму својим саветима и информацијама у одабирању личности за комесарску управу?

Оптужени: Мој положај не би био ни отежан ни олакшан тиме ако бих рекао да јесам. Међутим, нисам. Нити сам помагао у тој ствари нити водио те послове. Те послове је водио Милан Аћимовић са Немачким штабом. Ја сам за имена личности које улазе у комесарску владу сазнао тек кад је образована.

Претседник: А јесте ли давали информације политичког карактера?

Оптужени: Није било ни време да ме питају, нити сам их давао.

Претседник: Како да није било време да вас питају за информације политичког карактера, кад се ради о образовању комесарске управе?

Оптужени: Ја сам разговарао о потреби сређивања администрације у Србији и ништа више.

Претседник: А ко стоји на челу појединих грана администрације?

Оптужени: То је тада уређено било споразумом када је Аћимовић образовао комесарску управу, да на челу појединих грана управе стоје комесари.

Претседник: То јест, ако се разговара о питањима уређења администрације онда се разговара и о питањима носилаца појединих грана администрације. Раније су били министри, сада министри, а током окупације имали сте комесаре.

Оптужени: Али то нису били разговори које сам ја водио.

Претседник: Па сада сте казали да сте ви с њима разговарали како да се уреди администрација. Јесте ли можда помислили на техничку страну?

Оптужени: Ако се каже да сам помагао, то би значило да сам разговарао бар са једном личношћу која ће ући у комесарску управу и предложио је да уђе.

Претседник: Да вам поставим друкчије питање, можда јасније. Јесте ли ви Краусу и Хелму помогли у изналажењу личности за комесарску управу?

Оптужени: Нисам.

Претседник: Докле сте остали на дужности изванредног комесара?

Оптужени: Ја сам као изванредни комесар остао само непуних 15 дана, до почетка маја, када је образована комесарска управа, од које сам ја именован за управника града Београда и претседника општине, а не до образовања владе Недићеве 22 августа, како се то ту каже.

Претседник: А после тога шта сте постали?

Оптужени: После тога постао сам управник града Београда и претседник општине београдске, именован од комесарске управе.

Претседник: Докле сте остали на тој дужности?

Оптужени: Све до 5 октобра, када сам после напустио Београд и емигрирао.

Претседник: По чијим директивама сте ви руководили управом града и општином града Београда у току окупације?

Оптужени: По директивама и прописима тада постојећих закона и тадашње српске управе, а под надзором окупаторских власти.

Претседник: Је ли при Управи града Београда био немачки обавештајни гестаповски официр за везу?

Оптужени: У прво време не, тек од 1943 године, у одељењу специјалне полиције, у четвртом отсеку, који је водио борбу против комуниста, тада је ту дошао један немачки обавештајни официр.

Претседник: Јесте ли ви током окупације организовали принудно одвођење Београђана на рад у Борски рудник?

Оптужени: Концем 1942 године и почетком 1943 године мени је писмено преко тадашње српске владе достављено од стране немачког опуномоћеника за привреду да ће из Београда бити купљено и одведено на принудан рад у Немачку 10.000 људи. Када сам добио то обавештење ја сам *енергично прошествовао и код српске управе и код немачких власти, сматрајући да би једна таква мера довела у Београду до нежељених последица и можда до последица које би уништиле све оно што сам ја радио да се у Београду очува ред и мир. И после дугих разговора мени је успео да тај број од 10.000 принудних радника за Немачку сведем на то да из Београда укупно, свега до 3.000 радника, а не 300 како се ту каже, оду на четворомесечни обавезан рад у тадашњу окупирану Србију и да раде само на површинским земљаним радовима и да њихово регрутовање изврше тадашњи органи општине београдске без Немаца а да се о њиховом смештају и о тим обвезницима стара општина београдска, како је то било на основу једне уредбе о обавезном раду, који је донела српска управа. Ја сам тада сазвао конференцију београдских грађана и претставника свију привредних установа и изложио им ситуацију.*

Претседник: Добро, добро. Јесте ли позивали и одводили раднике на принудан рад у Борски рудник?

Оптужени: Не у Борски рудник, него у Петровац-Бар.

Претседник: Је ли било кажњавања оних који су успели да побегну?

Оптужени: Није било.

Претседник: А шта је требало да буде са онима који су бежали са рада?

Оптужени: Они који су бежали са рада враћени су натраг.

Претседник: Враћани су натраг?! Та читава ствар, како је ви сада приказујете изгледа много наивнија него што је уствари било.

Оптужени: Молим, ја одговарам на питања.

Претседник: Ви дајете некако исувише широка објашњења. Је ли ово ваша наредба?

Оптужени: Јесте, то је објава општине града Београда, коју сам ја потписао.

Претседник: Да шта ви мислите, како изгледа оваква наредба, када су ту специјална полиција...

Оптужени: (Ћути).

Претседник: ... Немци, љотићевци, СДС? Да ли је то спасавање српског народа или је ово најпотпунија сарадња са окупатором оптужени Јовановићу?

Оптужени: Господине претседниче, ја сам на моме записнику ка-
зао, а и сада кажем, рад наших обвезника на радовима Петро-
вац-Бар објективно и поштено служио је мени само на част. Ни-
сам упропастио српски народ да одлази из земље на рад у Немач-
ку. Сачувао сам Га. Ја сам обилазио те младиће на радовима и
поправљао на лицу места Грешке немачких органа тако да сам
међу тим младићима имао велики број личних пријатеља.

Претседник: Ви сте поправљали Грешке немачких органа?

Оптужени: Јесте ја сам присуствовао на једном месту на раду
наших 70 радника Где сам својим напоменама изазвао такав ин-
цидент да умало није дошло до употребе оружја.

Претседник: Под којим сте паролама спроводили обавезан рад?

Оптужени: Да ми тим радом помажемо сами себе.

Претседник: „Ми радимо за нас.“

Оптужени: Јесте.

Претседник: „Ми радимо за мир и срећу Србије“.

Оптужени: Јесте, то су пароле.

Претседник: „Рад је најбољи доказ реда и мира“.

Оптужени: Јесте.

Претседник: „Рад, ред, мир.“

Оптужени: Јесте.

Претседник: Па хоћете ли ви мени да објасните куда је у току
окупације одлазио бакар из Борског рудника?

Оптужени: Колико ја знам бакар је одлазио у Немачку.

Претседник: За што се употребљавао бакар у Немачкој?

Оптужени: За разне сврхе, а у току рада за оружје.

Претседник: Је ли се употребљавао за израду граната и меткова?

Оптужени: Употребљавао се.

Претседник: А шта се ради са тим гранатама и метковима кад се
испале?

Оптужени: Јасно је да убијају људе.

Претседник: Могу ли да убију и Србе?

Оптужени: Могу.

Претседник: Против кога су Немци употребљавали те гранате и те меткове?

Оптужени: То у овом случају нема никакве везе...

Претседник: Одговорите директно на питање.

Оптужени: Немци су испаливали гранате на непријатеља.

Претседник: Је ли у реду непријатеља био и српски народ?

Оптужени: Јесте.

Претседник: Па не видите ли ви ту некакве везе са вашим обавезним радом у Бору?

Оптужени: Не видим, јер српски радници нису радили у немачким фабрикама.

Претседник: Да ли је према томе ваша парола тачна, да је такав ваш рад био рад за нас или се може протумачити да је био за рачун Немаца а против нас.

Оптужени: *Мало пре сам казао и сад кажем да сам тиме онемогућио да десетине хиљада српских радника оду у немачке фабрике да израђују оружје, већ да ће остати у земљи на раду само 4 месеца.*

Претседник: *Бога ми, оптужени Јовановићу да се је у Југославији радило само са оваквим паролама не би се доживело да Немци оду одавде.*

Оптужени: Таква је била психоза и неминовност времена у коме смо живели.

Претседник: „Према наметнутој потреби а на основу наређења немачких власти и Уредбе о обавезном раду има се одмах приступити регрутовању обавезника обавезне службе рада рођених 1922 год..." Шта мислите како ће изгледати живот једноме младићу од 21 године када погледа да се иза ове плакате крије оклоп Борског рудника над радником више кога стоје немачки бајонети.

Оптужени: Из Београда није нико радио у руднику у Бору.

Претседник: Него у неком другом руднику?

Оптужени: Не, него само на површинским радовима на путу.

Претседник: „Сва лица биће употребљена на рад у Србији..." - То је као неко предовољство -" она лица која се не би одазвала овоме позиву или не би приступила одређенога дана биће одређени на рад ван Србије и њихове породице конфиниране као таоци до проналаска таквих лица..." У истрази сте казали да је одзив био добар али да је било и таквих који се нису јављали, и то мањи број. Па знате ли после овакве наредбе да ће бити читаве породице конфиниране како су се ти млади људи могли осећати.

Оптужени: То није примењивано.

Оптужени: *Ја не знам Г. претседниче, али бих хтео једну ствар да докажем.*

Претседник: Сматрате ли ову вашу ствар одржавања радне обвезе, у року од 4 месеца, док је радник морао радити у Бору, као свој успех?

Оптужени: Сматрам то као мој успех.

Претседник: Јесте ли имали под својом командом СДС?

Оптужени: *Дозволите ми Г. претседниче да на то питање одговорим.* Имао сам одред СДС управе града Београда за цело време окупације, а СДС у земљи у времену од почетка септембра 1942 године до 5 или 6 новембра 1943 године. *Молим да се та временска разлика исправи, јер овде стоји да сам преузео СДС новембра 1941 Године.*

Претседник: *Ви кажете новембра месеца 1942 Године.*

Оптужени: *Не, септембра 1942 Године.*

Претседник: *Септембра 1942 Године.*

Тузилац: *Дали сте оставку марта?*

Оптужени: *Не. То је поГрешино. Нисам дао оставку.* Укинута је српска државна безбедност 1943 године новембра месеца.

Претседник: Ви сте постављени за шефа српске државне безбедности?

Оптужени: Јесам.

Претседник: Јесу ли тада сви одреди СДС били под вашом командом?

Оптужени: СДС организована је централистички. Централна команда налазила се у Београду и имала је под собом три области, а колико је било округа толико је било окружних команди. Према томе сви су се налазили индиректно под мојом командом.

Претседник: Под чији сте надзор спадали?

Оптужени: Под надлежност шефа српске државне безбедности, али дефакто управа државне безбедности у земљи била је стварно под надзором вође безбедности Србије, генералом Мајснером.

Претседник: Јесу ли српска државна стража и српска државна безбедност морали подносити извештај Мајснеру?

Оптужени: Јесу у погледу материјалне организације и употребе страже.

Претседник: Је ли српска државна стража добијала директиве од Мајснера?

Оптужени: Само у погледу материјалне организације. Иначе се не сећам да сам добијао каква друга наређења.

Претседник: Значи ли то сарадња са окупатором?

Оптужени: Значи.

Претседник: Потпуно отворена сарадња?

Оптужени: Отворена сарадња са окупатором.

Претседник: Јесте ли ви као шеф српске државне безбедности давали упутства и наређења за хапшења, сузбијање народноослободилачког покрета, малтретирање итд. окружним начелствима, среским начелствима, престојницима полиције итд.?

Оптужени: Господине претседниче, шеф српске државне безбедности био је ресорни шеф ресора јавне силе и у земљи генерала Мајснера, под његовим руководством стајале су оружане формације СДС цело време, а српска гранична стража само пет месеци. После тога прешла је у надлежност министра финансија, а одеље-

ње државне заштите јавне безбедности под министарство унутрашњих дела. Нама су издавали наређења и упутства, којима се тражи ред и мир и обезбеђење личне и имовне безбедности и ја као ресорни шеф упућивао сам и тражио да се води акција против илегалног рада комуниста у земљи.

Претседник: А јесте ли издавали инструкције да се води броба против Народноослободилачке војске и партизанских одреда који су били у Србији?

Оптужени: Нисам.

Претседник: Како нисте? Јесу ли се у то време јединице српске граничне страже и српске државне страже бориле и учествовале у акцији против партизана у Србији?

Оптужени: *Ја имам Шу срећну околност да за тих тринаест месеци док сам био шеф тих одреда није било у Србији већих партизанских акција. Партизанска акција у Србији била је тада врло слаба. То је било у време када су партизани били неактивни. Тада је било много више политичког рада комуниста по комитетима, окружним, среским, месним и реонским.*

Претседник: А јесте ли ви знали за акције Народноослободилачке војске и народноослободилачког покрета?

Оптужени: Не, ја сам знао само о мањим акцијама партизана, а нисам знао ни за какав народноослободилачки покрет.

Претседник: Нисте знали?

Оптужени: За народноослободилачки покрет ја сам сазнао тек после Другог заседања Антифашистичког већа народног ослобођења у Јајцу. *На територији Србије нисам знао за народноослободилачки покрет.*

Претседник: У које сте време чули за постојање партизана?

Оптужени: Већ 1941 године, јула месеца.

Тужилац: Је ли то био народноослободилачки покрет?

Оптужени: Данас *кад се тумачи* био је...

Тужилац: Јесу ли у томе покрету били све комунисти?

Оптужени: Руководство је било комунистичко.

Тужилац: А борци?

Оптужени: Не, то не могу рећи.

Претседник: Зашто и онда кад ви знате за партизанае 1941 године, зашто они по вашем мишљењу нису и онда били народноослободилачки покрет него тек после заседања АВНОЈ-а?

Оптужени: *Ја могу да кажем само о ономе времену кад сам ја био шеф СДС. Ја сам читао извештаје месних и реонских комитета Комунистичке партије у Београду. Видео сам да у тим извештајима стоји: „ТоГа и тоГа дана упутили смо толико и толико чланова и симпатизера у тај и тај одред“.*

Претседник: Ето видите, и симпатизера...

Оптужени: Ја сам *према томе* сматрао да је партизански покрет под руководством комуниста, а да су чланови симпатизери комуниста.

Претседник: А нисте вршили поређење или идентификацију покрета према акцијама које су извођене на терену и против кога? Како сте сматрали покрет Драже Михаиловића, кад сте народно-ослободилачки покрет сматрали као комунистички?

Оптужени: Покрет Драже Михаиловића сматрао сам покретом националним.

Претседник: Хоћете ли да објасните да ли сарадња са Немцима и Италијанима, коју су вршиле јединице покрета ДМ, значи бити националиста, а борити се против окупатора, Немаца и Италијана, као што су радили партизани, значи бити комуниста? Ви сте, оптужени Јовановићу, врло добро упућени у те ствари.

Оптужени: Јесам ја ћу да одговорим. Кад је национални покрет Драже Михаиловића са Равне Горе почео да се развија, ја заиста нисам чуо да је сарађивао са Немцима и Италијанима.

Претседник: А јесте ли чули да је тукао Немце?

Оптужени: Било је и таквих случајева.

Претседник: А шта сте чули о партизанима 1941 године?

Оптужени: Знам да су у Србији подигли устанак који се свршио онако како се морао свршити, јер тада је била немачка војска још надувена својим лудим успесима. *УсШанак се свршио оним казненним експедицијама и покољима, и комунистичко-партизанске јединице су се повукле у Босну, а невини српски народ плашио цех.*

Претседник: *А да ли је невини српски народ плашио цех у Крагујевцу и Краљеву због шогп или збоГ ШоГа шШо Га је специјална полиција... ?*

Оптужени: *Ја осуђујем злочине.*

Претседник: Који су чланови специјалне полиције били у Крагујевцу?

Оптужени: Није био ниједан чиновник Управе града а ни специјалне полиције ни пре ни после тога догађаја.

Претседник: У то сте сигурни?

Оптужени: Сигуран сам.

Претседник: А је ли био неки чиновник комесарства унутрашњих послова?

Оптужени: Видео сам то из ове оптужнице.

Претседник: А раније нисте знали?

Оптужени: *Нисам. Мени су Крагујевац и Краљево најШеже пали, теже неГо што се мисли, јер сам осећао да би се тако нешто моГЛО и у БеоГраду десити.*

Претседник: Чудне дајете исказе. Јесу ли јединице СДС и СГС учествовале у борби против партизанских одреда у Србији? Јесу ли учествовале заједно са окупатором, са Немцима практично?

Оптужени: Практично са Немцима не знам, али знам да је била једна акција у лесковачком крају, где су учествовале неке јединице немачке и бугарске.

Тужилац: Ту се не треба задржавати.

Претседник: Заиста, ту се не треба задржавати, то су све ноторне ствари. Јесте ли ви издавали наређења за вршење одмазде за сваког погинулог жандарма?

Оптужени: Нисам издавао наређења за сваког погинулог стражара, него сам издавао само онда кад су ти стражари убијени из заседе или приликом вршења службе, али не у борби.

Претседник: Па јесте ли ипак наређивали да се врши одмазда?

Оптужени: Јесам, јесам.

Претседник: Јесте ли ви 14 марта 1943 године наредили да се стреља 30 сељака из среза качерског због напада партизана на Белановицу?

Оптужени: Ја сам тада као шеф српске државне безбедности потписао решење и пресуду коју је донело судско одељење СДС - сећам се тога - *јер су законитост и правилност* *Шога решења исти* *Шивали* *Шада* *судски официри који су били на служби у том одељењу. Ја носим одговорност* *Ш* *као руководица, јер је* *Шо* *било у* *ин* *Шенцијама мога схва* *Шања* *борбе про* *Шив* *комуниста, али ја сам* *Шо* *по* *Шписао као ресорни руководица.*

Претседник: Јесте ли наредили да се стреља 12 лица због акције партизана на Соко-Бању?

Оптужени: Знам за то наређење и потписао сам га, али ми није познато да ли је наређење у погледу извршења и примењено.

Претседник: Па добро, ко овде убија Србе?

Оптужени: Ко убија Србе?!

Претседник: Ви као Србин, или Немци кроз вас?

Оптужени: Не Немци, него власт прибавља себи ауторитет применом законских прописа.

Претседник: Је ли на овакав начин власт прибавља себи ауторитет? (цитира из оптужнице): „Командујући генерал и командант у Србији 1а бр. 614 42 од 14 децембра 1942 године - Господину претседнику министарског савета Недићу. - Према извештају фелдкомандантуре у Врњачкој Бањи, одведен је од стране наоружаних бандита претседник општине из Послона, срез Ражањ. Ако се претседник не би вратио у року од 2 недеље, то ће се по истеку тога рока а сваког трећег дана стрељати по 2, укупно 10 лица која су ухапшена од стране Крајскомандантуре у Крушевцу. Пре него што би по овоме издао наређење молим да се повратком акта изволи изразити становиште да ли би српска влада у овом случају мере одмазде хтела сама да изврши. У таквом случају избор људи који се имају стрељати, извршење стрељања као и обнародовање било би онда остављено Српској влади. - Бадер,²⁸⁸ генерал артилерије."

Претседник: (чита: „14 децембра-власторучно-генерал Недић каже: (црвеном оловком): шефу јавне безбедности Господину Драг. Јовановићу да хитно одговори на постављено питање. Генерал Недић."

Шеф јавне безбедности-кабинет М бр. 91/42. Господине претседнице, (писмо упућено г. претседнику владе-армиском генералу Милану Недићу).

„На питање командујућег генерала у Србији и његовог предлога да се предузму мере одмазде, за одведеног претседника општине, од стране Српске јавне безбедности мишљења сам: прво, да одмазде за злочине извршене над органима српске владе треба да ми прописујемо, извршујемо и објављујемо што тиме самим себи штитимо ауторитет. У конкретном случају сматрам да не треба вршити стрељање периодично свака три дана по двојицу већ одједном ради ефекта. На сваки начин оставити нама да ми изаберемо лица која треба стрелјати. Овом приликом напомињем да сама безбедност изриче казне и прибавља ауторитет путем одмазде. Шеф безбедности Драг. Јовановић”.

Оптужени Јовановић: То је писмо које сам ја писао ђенералу Бадеру али фали једно писмо, додаток овоме.

Претседник: Јесте ли ви дали овакав предлог да се одједанпут изврши стрељање ради ефекта. Ја само то од вас и ништа друго не тражим?

Оптужени Јовановић: Јесам.

Претседник: Јесте ли расписивали награде од 25.000-100.000 за сваког убијеног и ухваћеног партизана?

Оптужени Јовановић: Јесам, по уредби...

Претседник: Јесте ли давали награде жандармима и полициским агентима за убијене партизана?

Оптужени Јовановић: Давао сам награде за посао јавне безбедности, за убијене комунисте.

Претседник: А је ли исте такве награде за исте послове давао Гестапо?

Оптужени Јовановић: Колико је мени познато давао је неке награде.

Претседник: До којег износа?

Оптужени Јовановић: До 10-15.000 динара.

Претседник: Јесу ли то добијали и агенти специјалне полиције?

Оптужени Јовановић: Јесу.

Претседник: Јесте ли потврђивали предлоге команданата СДС за вршење одмазде над становништвом?

Оптужени Јовановић: Јесам, јер је то био начин да се боре против комуниста. Тако је било по предлогу тамошњих команданата за Белановицу и Соко Бању.

Претседник: Добро, ту се стрељају цивилна лица ненаоружана?

Оптужени Јовановић: Ту се каже партизани.

Претседник: Због напада партизана и партизанских симпатизера?

Оптужени Јовановић: Ја се не сећам шта сам потписао али верујем да не стоји да се стреља невино становништво.

Претседник: Како не?

Претседник: На који сте начин помагали организацију Тот?²⁸⁹

Оптужени: Са организацијом Тот никакве везе нисам имао.

Претседник: Можете ли се присетити за радове којим је руководила организација Тот?

Оптужени: То су радови о којима сам говорио. То су били надзорни органи.

Претседник: Јесте ли ви објавили 14 децембра 1941 године Обзнану о смртној казни за комунистичке јатаке у Београду?²⁹⁰

Оптужени: Јесам као управник града Београда а не као шеф јавне безбедности (У дворани смех).

Претседник: Аха, као управник града Београда. (Чита у изводу) - Сваки грађанин који сазна да се у Београду настанило или дошло лице које је учествовало у дефетистичкој партизанској акцији, а то не пријави сматраће се као јатак и с њим ће се поступити као и са кривцем. Овом се пријавом обавезује домаћин породице, настојник станова и сопственик куће... 4) Прописи ове наредбе ће се применити на оне за које се утврди да су знали да је једно лице учествовало у дефетистичкој комунистичкој, партизанској акцији итд. - Јесу ли организовани преки судови?

Оптужени: Били су организовани у сваком крају посебно, у Београду је организован тек 1943 године.

Претседник: Јесу ли радили преки судови?

Оптужени: Преки суд у Београду радио је само у три случаја.

Претседник: А колико је смакао?

Оптужени: Само у три случаја, *и то због пљачке имовине - приликом бомбардовања од стране Американаца.*

Претседник: Је ли у току окупације била под вама специјална полиција?

Оптужени: Управа града Београда остала је у свему онаква каква је била пре рата, организована на основу Уредбе о устројству управе града Београда од 1937 године. Одељење Специјалне полиције пре рата се звало Одељење опште полиције. Управник града Београда имао је под собом шест полициских и три административна одељења да преко њих одржава мир, ред и личну и имовну безбедност у Београду. Ово одељење као и сва друга одељења, било је подређено мени као управнику града Београда са свим својим отсецима. Одељење специјалне полиције имало је шест отсека. Онај отсек који се помиње био је одговоран као и сви остали с том разликом што је имао као највећи терет вођење борбе против илегалне комунистичке акције и он је био појачан другим чиновницима и органима. Ја сам руковао целом управом града Београда.

Претседник: Је ли Одељење специјалне полиције имало одрешене руке у погледу хапшења и вођења истраге.

Оптужени: Ја сам имао пуно поверење у шефове специјалне полиције.

Претседник: Који су то били?

Оптужени: То су били Паранос и Бећаревић.²⁹¹ Ја сам захтевао од њих да одржавају ред и мир и сузбијају комунистичку акцију у Београду и имајући то поверење дао сам им одрешене руке. Напомињем да тиме не желим да покријем себе, да сакријем себе и да

скинем са себе какву одговорност, али детаље како је рађено нисам знао.

Претседник: Док сте били управник у том времену колико је лица прошло кроз специјалну полицију?

Оптужени: За време целе окупације колико је мени познато тај број може бити нешто око 1.500.

Претседник: Ко је водио истрагу?

Оптужени: Истрагу је водила специјална полиција, углавном четврти отсек. Истрагу су водили референти и чиновници.

Претседник: Да ли су за време испитивања за време истраге ухапшеници мучени?

Оптужени: Ја сам чуо у неколико случајева да је било батињања *и ја сам проШив Шога проШесШовао, а Шо ће се моћи, чуШи и од сведока.*

Претседник: Набројте, опишите методе мучења које су се спроводиле у специјалној полицији.

Оптужени: Не знам, никада нисам присуствовао, да бих могао да набројим.

Претседник: Не можете да набројите?

Оптужени: Ја знам оно што сам рекао у записнику, што сам чуо.

Претседник: А које су то методе мучења?

Оптужени: Батинање.

Претседник: На који начин?

Оптужени: На који начин ја не знам. Нећете наћи ниједног човека који би рекао да сам присуствовао батињању.

Претседник: А да ли знате како су вршена батињања.

Оптужени: Тукли су људе по телу.

Претседник: Дајте то опишите мало детаљније.

Оптужени: Не знам...

Претседник: Јесу ли везивали ухапшеницима ноге и руке?

Оптужени: Сигурно јесу.

Претседник: Опишите нам то детаљније.

Оптужени: Ја вам кажем - и у записнику ћете наћи о томе...

Претседник: Ево како сте рекли на записнику. Молим вас да ли је тачно што је написано? (Чита) Колико ја знам примењивана су углавном батињања и то на тај начин што су лицима везане ноге и руке и тучена по табанима говеђом жилом или пендреком. Тучени су људи по целом телу а нарочито по крстима жилом, пендреком, песницама. Шамарани су људи. Методи су остали они који су познати и као што сам напред изложио. Мучени су људи и на тај начин да им после сланог јела није дата вода све дотле док се они не натерају да признају и слично."

Претседник: Је ли то тачно?

Оптужени: Ја сам то изјавио на записнику, али уколико се сећам ја сам додао да су то методе од пре рата.

Претседник: Од пре рата!

Судија Лаковић: А како се са вама поступало?

Оптужени: Иследник је са мном поступао иследнички. Немам никакву примедбу да ставим.

Тужилац: Како то иследнички?

Оптужени: Строго али објективно.

Тужилац: Је ли било батињања?

Оптужени: Није било.

Тужилац: Мучења?

Оптужени: Мучења није било, *пошто сам говорио свесно.*

Претседник: Оптужени Јовановићу. Јесу ли тада у методама мучења постојала и тучења цакчићима са песком, стављање усијаних игала под нокат, вађење ноката, убијање у бегству.

Оптужени: Ја те случајеве не знам. Чуо сам за њих, *и тада сам рекао.*

Претседник: *А је ли их примењивао четврти отсек?*

Оптужени: *Ја сам то читао, знате ли где, у „Пролетеру“.*

Претседник: Иначе нисте знали?

Оптужени: Нисам чуо ниједан случај.

Претседник: Да ли је био случај умирања под батинама?

Оптужени: Није ми познат ниједан конкретан случај.

Претседник: А да ли се сећате?

Оптужени: Да ли се сећам? Да је умро од батињања ја бих морао да се сетим.

Претседник: Да ли се сећате од оног броја, који сте побројали, оних 1.500 који су прошли кроз специјалну полицију током окупације, колико је од тога било стрељано?

Оптужени: Ја не знам колико је било стрељано од тог броја, али мени је у сећању, апроксимативно сам рекао, да је из логора на Бањици стрељано од притвореника српских власти нешто око 600.

Претседник: Јесу ли ова стрељања вршена са вашим знањем?

Оптужени: Једним делом сам добијао спискове пре него што су дати Немцима, али то је био мањи део. *И ја сам тражио из тих спискова углавном она лица, која сам познавао из Београда, али не да се стрељају него ради спасавања и успео сам масу људи да спасим.*

Претседник: Ко је потписивао предлоге за стрељање?

Оптужени: Ја никада нисам видео никакав предлог. Колико је мени познато то су биле комисије које су на основу иследног материјала решавале...

Претседник: Јесу ли ова стрељања вршена са вашим знањем или не?

Оптужени: Са мојим знањем. Знао сам да су вршена стрељања.

Претседник: Ко је давао прелог за стрељање?

Оптужени: Предлоге? Давале су комисије.

Претседник: Ко је био у тим комисијама?

Оптужени: Чиновници министарства унутрашњих послова.

Претседник: Имена?

Оптужени: Не сећам се имена...

Тужилац: Бећаревић, Грујичић?²⁹²

Оптужени: Мислим да су некада били, то се мењало, то није било стално.

Претседник: Да ли се могло без вашег знања и одобрења да изврши и једно стрељање?

Оптужени: Сва су стрељања извршена без мога одобрења, а без мога знања извршено је 99 одсто, ако су ове цифре тачне...

Претседник: Па добро, ко је крив за смрт ових 600?

Оптужени: Крив?

Претседник: Да.

Оптужени: Криве су прилике у којима смо живели.

Претседник: А они који су стрељали и одобравали стрељања?

Оптужени: Они су криви као претставници државне власти, која је радила у уверењу да брани народ од комунистичких револуционарних стремљења...

Претседник: Комунистичких-револуционарних-стремљења...

Тужилац: Немце или народ?

Оптужени: Били смо у уверењу да штитимо народ. Немце нисмо бранили, они су се сами бранили.

Тужилац: А ви сте им помагали.

Претседник: На питање у истрази: Јесу ли ова стрељања вршена са вашим знањем, одговорили сте: Јесу. Јесу ли одлуке о стрељању долазиле на основу истражног материјала који је постигнут при ислеђењу у специјалној полицији?, одговорили сте: Јесте, уколико се радило о случајевима које је ислеђивала специјална полиција, а уколико се радило о случајевима који су ислеђивани у унутрашњости, онда на основу материјала који је тамо добијен... На питање: Ко је давао предлоге за стрељање?, одговорили сте: Уколико се радило о ислеђењу специјалне полиције, предлог је давала специјална полиција а уколико се радило о ухапшеницима из унутрашњости, предлог за стрељање је давала тамошња власт.... На питање: Ко је потписивао предлог за стрељање?, одговорили сте: Бећаревић. А на питање: И нико више?, одговорили сте: У већини случајева Бећаревић, а у појединим случајевима Паранос.... На питање: Ко је у крајњој линији давао сагласност или одобравао стрељање, одговорили сте: Ја. Је ли се без вашег знања и одобрења могло вршити и једно стрељање?, одговорили сте: Није. Да ли сте ви могли, - и поред све тежине оптужног материјала против некога, - да га изузмете од стрељања?, одговорили сте: Могао сам и било је неколико случајева. Када тако стоје ствари значи да сте ви отерали у смрт шест стотина људи?, одговорили сте: Ја сам на основу истражног материјала био тај који је доносио одлуку о стрељању.

Претседник: Да ли сте сада можда више стидљиви пред Судом него у истрази, говорите искрено?

Оптужени: Не, господине претседниче, ја ћу одмах да одговорим. Ја сам хтео одмах у почетку да кажем... *Најбоље показује та сивар да сам ја био у изузетном положају према осталим оптуженицима приликом ислеђивања, да сам баи на питања, која ме*

највише тереШе морао да одговарам са кратко јесте или не, без моћности да употребим оне елементе који су ишли у моју одбрану.

Претседник: Молим вас, је ли специјална полиција убијала или не? Је ли она давала предлоге, је ли могло да се ради без вашег знања или одобрења?

Оптужени: Јесте.

Претседник: Дакле, лично знате за рад који се вршио у полицији?

Оптужени: Ја знам да је специјална полиција водила борбу против комуниста да је вршила стрељања и да сам ја према томе са-одговоран.

Претседник: Рекли сте отприлике 600.

Оптужени: Апроксимативно, рекао сам отприлике.

Претседник: Па тамо је врло тешко утврдити колико је стрељано.

Петнаест минута одмора.

Претрес је прекинут у 9,03, а настављен у 9,25 часова.

Претседник: Јесте ли ви, оптужени Јовановићу, кроз читаво време имали Управу града Београда и специјалну полицију?

Оптужени: *Јесам, цело време имао Управу града под својом управом и према Шоме одељење специјалне полиције.*

Тужилац: *Нисам чуо.*

Претседник: *Јесте ли имали кроз читаво време под својом управом Управу Града Београда и специјалну полицију!*

Тужилац: *Нисам вас чуо, друже претседниче.*

Претседник: *(затворите вентилаторе, претседник понавља опет исто питање)*

Оптужени: Ја сам имао за време целокупне окупације под својим руководством управу града Београда и према томе одељење специјалне полиције.

Претседник: Који су главни функционери били у специјалној полицији?

Оптужени: Специјална полиција имала је око **35** чиновника и **140** полициских агената.

Претседник: А који су били главни.

Оптужени: На челу је био референт Илија Паранос. У I отсеку, административном био је Јовановић, у II Бучинић, у III Божиновић, у IV Бећаревић, у V Бјелајац, у VI Ђорђевић....

Претседник: А Грујичић?

Оптужени: Он је био референт и заменик шефа IV отсека.

Претседник: Је ли специјална полиција вршила масовна хапшења током окупације?

Оптужени: Јесте, специјална полиција вршила је хапшење, односно њен четврти отсек за хапшења.

Претседник: Јесте ли слали екипе специјалне полиције у унутрашњост ради откривања организација НОП-а?

Оптужени: Молим?

Претседник: Јесте ли слали екипе специјалне полиције у унутрашњост Србије ради откривања НОП-а?

Оптужени: Кад је приликом откривања комунистичких организација наилажено на везе за унутрашњост одлазиле су екипе специјалне полиције, или кад је наређивано од стране министарства унутрашњих послова.

Претседник: Јесу ли том приликом вршена масовна хапшења?

Оптужени: Масовна хапшења нису вршена, него су вршена само хапшења само оних лица која су била компромитована у вези са радом комунистичких организација.

Претседник: Је ли било хапшења људи по овим специјалним екипама које су биле слате у унутрашњост, Ваљево, Шабац, Чачак, Младеновац и друга места?

Оптужени: Било је хапшења пошто су само откривени месни и тзв. рејонски комитети.

Претседник: Кад сте постављени за изванредног комесара града Београда?

Оптужени: Уредба о изванредном комесарству града Београда и околних срезова, то јест Врачарског, Грочанског и Посавског, донета је после бомбардовања од стране англо-америчке авиације у априлу 1944 године.

Претседник: С каквим овлашћењем?

Оптужени: Та уредба је имала специјално овлашћење са тенденцијом да би се оним унесрећеним Београђанима који су страдали од бомбардовања од Американаца обезбедила исхрана и смештај у околини Београда и обезбедио континуитет рада државних установа...

Претседник: А да ли су специјална овлашћења обухватала и овлашћење за образовање преких судова?

Оптужени: Не.

Претседник: А како је онда долазило до образовања преких судова?

Оптужени: Образовање преког суда, то је уредбом о преком суду које је донела влада 14 или 16 децембра 1941 године.

Претседник: А јесте ли ви у вези с том уредбом постављени за изванредног комесара?

Оптужени: Не то је посебно.

Претседник: Јесу ли радили ти преки судови?

Оптужени: Преки суд управе града Београда, односно Српске државне страже управе града Београда, ради у том периоду кад је Београд бомбардован од стране Американаца да би заштитио приватну имовину.

Претседник: Јесте ли ви на захтев организације ДМ у срезу Таковском послали једну екипу специјалне полиције у срез Таковски?

Оптужени: Ја се тога не сећам, а да се сећам признао бих, не бих крио. Ако би било тражено, било би сигурно послато.

Претседник: Кад су према томе, какве су ваше везе са организацијом ДМ?

Оптужени: Моје везе са организацијом ДМ? Ја сам први пут васпоставио везе са организацијом ДМ, односно са људима из организације ДМ (ја нисам био члан организације ДМ), у 1941, почетком 1942 године личним контактом са покојним Миланом Калабићем и његовим сином Николом. Те су везе биле личне услуге које су тада од мене тражене и ја сам их чинио.

Претседник: Због чега сте се везали са организацијом ДМ?

Оптужени: Због чега сам се везао? Ја сам људима из организације ДМ чинио услуге јер сам био уверен да организацију ДМ очекује посао националног ослобођења и уједињења наше земље.

Претседник: Значи ли прем томе да њој припада будућност?

Оптужени: Да њој припада будућност и да та организација хоће да руководи ослобођењем наше земље.

Претседник: Добро, откуда ви да се с њоме повезујете?

Оптужени: Молим.

Претседник: Откуда ви с њоме да се повезујете?

Оптужени: Па они су се обратили мени за услуге и ја сам чинио услуге.

Претседник: Је ли то координација рада са том организацијом?

Оптужени: Молим.

Претседник: Је ли то координација рада с том организацијом?

Оптужени: Па то је са моје стране помоћ.

Претседник: Какве су услуге тражене од вас од стране организације ДМ и какве сте им услуге учинили?

Оптужени: Ја сам са појединим командантима имао личне везе.

Претседник: Са којим командантима?

Оптужени: Личне везе имао сам на пример са Николом Калабићем.

Претседник: Па онда?

Оптужени: После тога упознао сам се са Рачићем и Нешком Недићем а концем 1943 године са командантом Београда Сашом Михаиловићем и његовим замеником Иваном Павловићем, а чинио сам услуге и другим командантима које нисам лично познавао, кад су код мене слали људе за помоћ.

Претседник: На пример?

Оптужени: Чинио сам услуге такозваној Горњачкој групи, чинио сам услуге Кесеровићу. Чинио сам мајору Орељу.

Претседник: А ко је тај?

Оптужени: Он је из околине Обреновца или Шапца.

Претседник: А Оцокољићу?

Оптужени: То је Горњачка група.

Тушилац: А Пилетућу?

Оптужени: Он никад није тражио од мене, он је припадао Горњачкој групи.

Претседник: У ком сте виду помагали организацију ДМ?

Оптужени: Ја сам то рекао у свом записнику. Давао сам муницију, давао сам материјал и одећу, давао сам новчану помоћ.

Претседник: Набројте шта сте давали од муниције?

Оптужени: Ја сам муницију увек тражио на фиктивно требовање од Немаца, предочавајући увек неке фингиране акције против партизана, а тај вишак који сам на тај начин добијао слао сам Калабићу, авалском корпусу, слао сам космајској бригади и другима. Ја тачно не знам колико сам послао. Послао сам 35 сандука по 1.500 метака, једанпут 20, једанпут сам лично однео 10 сандука у Врчин и предао Саши. Дакле укупно предао сам око 100.000 метака пушчаних и око 300 ручних бомби.

Претседник: Лично Саши Михаиловићу?

Оптужени: Да десет сандука лично, јер овде није тачно да је све ишло преко Косте Костића. И Калабићу сам лично давао.

Претседник: На који начин сте испоручивали тај материјал? Како је дотурен организацији ДМ?

Оптужени: Ја сам то дотурао или општинским аутомобилима, или камионима Управе града.

Претседник: Јесте ли својим личним аутомобилом дотурали?

Оптужени: Јесам у три маха, једанпут сам носио муницију за Врчин, а једанпут за Шаторњу.

Претседник: Јесте ли слали санитарски материјал?

Оптужени: Санитарског материјала давао сам неколико сандука. То је било 1944 године.

Претседник: А новац?

Оптужени: Дао сам укупно милион динара Калабићу.

Претседник: Из каквих сретстава.

Оптужени: Из поверљивог кредита са којим сам ја располагао.

Претседник: Јесте ли што давали од животних намирница?

Оптужени: Животних намирница нисам давао. А кад су тражили давао сам из општинског магацина.

Претседник: Да ли можете да се сетите колико сте намирница дали отприлике?

Оптужени: Ја не могу да знам тачно, али мислим две до три хиљаде килограма шећера, 1.000 килограма зејтина и тако даље.

Претседник: Јесте ли слали одећу, обућу и које количине?

Оптужени: Одело и обућу сам слао у мањим количинама. Давао сам Калабићу, Космајској бригади и Кесеровићу. Око 400 пари обуће, 300 пари веша и одела.

Претседник: Одакле вам новац за ове ствари?

Оптужени: Из личног поверљивог кредита са којим сам руководио као управник.

Претседник: Па добро, колики је био тај ваш кредит кад сте могли да у току окупације купите 400 пари чокула?

Оптужени: Ја сам то купио по нормираним ценама.

Претседник: Па како сте могли да купите толике количине?

Оптужени: Куповао сам кад 50, кад 60 пари, кад је било неко згодно требовање ја сам подносио Немцима и они су издавали.

Претседник: Преко кога сте слали? Рекосте преко Косте Костића?

Оптужени: Муницију преко Костића и општинским камионима. А за храну се највише интересовао Горњачки корпус.

Претседник: У каквој сте вези били са београдском организацијом ДМ?

Оптужени: Београдска организација ДМ била је цела растурена од стране Гестапоа 1942 када је ухваћен Власта Петковић и стрељан, и ја нисам имао од тада никакве везе. Био сам са Калабићем а 1943 године сам се упознао са Сашом Михаиловићем.

Претседник: Је ли овај Петковић још један од првих организатора београдске организације ДМ?

Оптужени: То је прва организација.

Претседник: Када?

Оптужени: Од 1941 године.

Претседник: Преко кога сте имали везу са њим?

Оптужени: Везу са њима имао сам индиректно преко мога шефа Кабинета ЈБубе Петровића.

Претседник: А јесте ли имали састанке и колико са Сашом Михаиловићем?

Оптужени: Ја сам се са Сашом Михаиловићем од краја 1943 до конца састао четири до пет пута, и то увек ван Београда.

Претседник: Шта је говорено на тим састанцима?

Оптужени: Првенствено је било говора о томе да се спречи растурање СДС и Управе града Београда, јер је 70 људи било отишло у илегалност Драже Михаиловића. Друго, рекао сам му моје напоре како сам ја водио Управу града и рекао сам му да треба да успостави везу са појединим официрима да би могао лично да контролише СДС.

Претседник: Па је ли Саша Михаиловић, односно београдска организација којој је на челу Саша Михаиловић ступала у тај лични контакт са СДС?

Оптужени: *Практично СДС и Управа града је цело време васпитана са моје стране тако да у даном моменту може да послужи, како сам ја претпостављао, националној ствари и због тога нисам спречавао ту везу и знао сам да је успостављена, та веза је преко тадашњег пуковника Радуловића.*

Претседник: А је ли сама стража била повезана са Сашом Михаиловићем?

Оптужени: Била је и стража и као организација и појединачно.

Претседник: Да ли је то требала да буде војска којом је одређеног момента требао да располаже Саша Михаиловић.

Оптужени: То је била полиција са којом је Саша Михаиловић у даном моменту ослобођења могао да располаже по мојој замисли и по његовој.

Претседник: Је ли било жалби са ваше стране поводом појединачног одлажења у четнике?

Оптужени: Жалио сам се Саши Михаиловићу, а жалио сам се и врховном команданту генералу Михаиловићу, преко појединих команданата, предочавајући до каквих ће то последица довести ако се на тај начин разарава организација. Мени је Саша Михаиловић лично рекао да је дошло наређење да се забрањује свако по-

јединачно и групно одлажење у илегалност и да сваки има да остане на свом месту и врши своју дужност.

Претседник: Је ли та одлука саопштена СДС?

Оптужени: Ту одлуку ја сам лично саопштио официрима СДС да је пренесу на стражу.

Претседник: Је ли пренета?

Оптужени: Јесте, и после тога није било одлажења све до октобра.

Претседник: А какав је био став чиновника управе града Београда, специјалне полиције?

Оптужени: Сви државни чиновници, па и чиновници управе града Београда, појединачно су држали везе са појединим људима из организације Драже Михаиловића *и сви су били уверени да на тај начин најбоље одговарају својој националној дужности, сматрајући да је то организација коју помаже и подржава легална југословенска влада у иностранству.*

Претседник: Јесу ли чиновници од вас видели ту сарадњу са организацијом ДМ, или ви од њих?

Оптужени: Моји чиновници су врло мало знали о мојој сарадњи, али су знали да им ја то не спречавам.

Претседник: Је ли та веза била таква да је организација ДМ могла да интервенише у специјалној полицији на погодан начин у погледу појединих личности!

Оптужени: Поједини људи су могли да интервенишу.

Претседник: Јесу ли специјална полиција и управа града Београда биле готове да изврше наређења Драже Михаиловића, ако то устреба? Какво је било расположење Параноса, Бећаревића, Радована Грујичића?

Оптужени: Кад се говори о специјалној полицији, ту се мисли на четврти отсек.

Претседник: Јесте.

Оптужени: *Четврти отсек специјалне полиције у својој борби против комуниста сматрао је да наставља свој рад од пре рата, и да је његов рад против комуниста још увек у интенцијама државне политике, с обзиром на то да су органи легалне југословенске владе у Лондону проповедали борбу против комуниста, и зато верујем да би четврти отсек послушао и извршио свако наређење.*

Тужилац: А јесу ли Бећаревић и други имали непосредне везе са појединим људима Драже Михаиловића?

Оптужени: Везе са појединим људима из организације ДМ биле су ствар о којој се није говорило. Ја сам претпостављао да имају те везе, а они од мене то нису крили, јер су знали да им ја то не бих спречавао.

Претседник: Је ли Аћимовић одржавао везе са организацијом ДМ?

Оптужени: Јесте. Познато ми је да је одржавао.

Претседник: Од када?

Оптужени: Ја знам да Аћимовићеве везе са организацијом ДМ датирају од конца 1941 године, да су у 1942 години дошле до кулми-

нације, и да је Аћимовић због тога имао у влади конфликт са Недићем и Јботићем и да је, због сумњичења о одржавању тих веза, морао дати оставку.

Претседник: А каква је била улога Аћимовића у Београду према организацији ДМ?

Оптужени: Аћимовић је сматран као политички експонент те организације. Бар ја сам га тако сматрао.

Претседник: Може ли се то закључити из извесних чињеница?

Оптужени: Може.

Претседник: На пример?

Оптужени: Преко Аћимовића су ишле све ствари. Код Аћимовића су долазили људи који су долазили били у Београд због одржавања веза са Недићем, Аћимовић је био нека врста политичке везе у Београду. Такав је случај био и са Раковићем када је дошао у Београд.

Претседник: А када је он дошао у Београд?

Оптужени: Августа месеца 1944 године.

Претседник: Је ли он седео код Аћимовића?

Оптужени: Ја сам га два до три пута видео код Аћимовића, а једанпут код Илије Михаиловића.

Претседник: Из чега би се још могло закључити да је Аћимовић био политички саветодавац, експонент организације ДМ у Београду?

Оптужени: Ја сам водио више пута разговоре с њиме о томе. Он је био прилично закопчан; али, према његовом држању и говору могао сам закључити, - а он то није ни крио, - да он припада покрету Драже Михаиловића.

Претседник: Каква је била активност и да ли је било активности Аћимовића за организацију у време конгреса у Ба или у време предконгреса?

Оптужени: Аћимовић је знао за конгрес у Ба. То ми је он казао. Знао је исто тако да се за конгрес спрема да оде и на тај начин да пређе у илегалност Живко Топаловић. Он је имао везе и разговоре са Живком Топаловићем. Ја сам био обавештен од Аћимовића у разговору, уколико он није био закопчан.

Претседник: Добро, Живко Топаловић је социјалиста. Одакле он одједанпут са Миланом Аћимовићем који је био цело време полицајац?

Оптужени: То су пријатељске везе још од пре рата. Он је био управник града Београда.

Претседник: Како од пре рата?

Оптужени: Милан Аћимовић је те везе направио са Живком Топаловићем, водећи разговоре о питању синдикалне организације.

Претседник: Од када од прилике датирају те везе Милана Аћимовића са Топаловићем.

Оптужени: Ја сам био шеф опште полиције 1936, 37 и 38 године. Тада су ти њихови односи били пријатељски.

Претседник: У току окупације пред непосредне припреме за конгрес у Ба је ли био продужен директан контакт између Топаловића и Аћимовића?

Оптужени: Ја сам Живка Топаловића неколико пута видео код Аћимовића, а два пута сам га возио до Авале, где је Аћимовић имао вилу.

Претседник: Да ли знате што о вези Драже Михаиловића са Миланом Недићем?

Оптужени: Ја знам о састанку Драже Михаиловића са Миланом Недићем, и то је онај састанак који сам ја уговорио.

Претседник: Како сте уговорили, када и преко кога?

Оптужени: Ја сам августа месеца био позван од Калабића на састанак у Селтерс крај Младеновца. Ту сам се састао са Калабићем, који је рекао да сутра треба да дођем у Тополу, јер има важних ствари да се разговара са Рачићем и Недићем, и ја сам отишао у Тополу, али тамо их нисам нашао и одвезао сам се у Аранђеловац. Тамо, у једној кафани био је један аутобус са четницима. У дворишту су седели њих тројица. Ја сам ушао кроз кафану и у соби доцније видео Нешка Недића, Калабића и Рачића. Рачић је почео разговор и рекао: „Ми смо уверени у ваше пријатељство и позвали смо вас да свршимо један народни посао. Јесте ли у стању да организујете састанак Милана Недића са Дражом. Наступила су тешка времена и опасност... Морамо да радимо заједно." Ја сам рекао да сам у стању да урадим што они хоће и да могу организovati састанак између Недића и Драже. Ја сам питао да ли Дража Михаиловић зна о томе. Одговорено ми је са једном позом од стране Рачића: „Српски официри када нешто кажу они то и изврше. Ти имаш да доведеш Недића јер ми то тражимо." Ја сам казао да ћу разговарати са Недићем и уколико он пристане ја ћу га довести. Због тога сам рекао да треба да се о томе договоримо. Он ми је одговорио: „Ми немамо времена. Сутра до 10 сати очекујемо одговор. Ми ћемо вас позвати телефоном." Ја сам отишао после код Недића и рекао му: „Господине Недићу, ви сте ме сумњичили за везе са организацијом Драже Михаиловића. Ево, дошао сам да вам кажем да сам замољен да вас питам да ли хоћете да одете на састанак са Михаиловићем?" Он је одговорио: „Дабоме да хоћу." Мене су у петак звали телефоном око десет сати. Позив је вероватно долазио из Шаторње или Тополе. Ја сам одговорио да ствар стоји како је уговорено. Они су одговорили да чекају обавештења до у недељу пре подне. У недељу пре подне позват сам на одређени број телефоном из Косјерића. Јављено ми је: „Двадесет сати, Дража." Тако је било уговорено. Сео сам у моја кола и узео једног шофера позади. Отишао сам код Недића, где сам стигао око 4 сата. Тамо је био и његов брат Мића. Рекао сам: „Господине Недићу сада је моменат да идемо." Њему је изгледало мало исувише ризично да пође само са мном без пратње. Ја сам рекао: „Немојте се плашити. Тако је договорено." Још сам му рекао да треба да позовемо генерала Дамјановића и ја сам позвао генерала Дамја-

новића, рекао сам да ћу послати кола по њега што сам и учинио. У првим колима био сам ја са мојим пратиоцем, у другим колима био је Недић, па смо преко Обреновца и Ваљева стигли у Ражану око 20 часова. У Ражани нас је срео један човек који нам је пришао, представио нам се као командант места, позвао нас у његову кућу, која је била прекопута поште, ушли смо у собу у којој су били Калабић, Нешко Недић и Рачић. Они су поздравили Недића и отишли су. После су дошли око пола 11 сати и позвали нас, Недића, Дамјановића и мене да пођемо. Ми смо кренули на одређено место и на један километар према Љигу, на једној окуци код једног сељачког плота стајао је један митраљез крај друма. У првим колима били су Рачић и Калабић и позвали су нас да сиђемо. Сишли смо Недић, Дамјановић и ја и ушли смо у једну малу сеоску кућу где нас је на вратима сачекао Дража Михаиловић. Он се поздравио са Недићем и Дамјановићем, а ја сам му се претставио. Ушли смо у једну сељачку собу где је био један кревет, сто и две клупе и где су, поред Драже, били још пуковник Балетић, Лалатовић и још један, мислим да је Миликић, а били су ту и Рачић и Калабић. Кад смо дошли унутра мислим да нас је Михаиловић понудио ракијом, Недић је одбио, и Дража нас је запитао којим добром долазимо. Тада је Недић почео да говори да је земља у опасности и да је дошао да види да ли можемо штогод учинити и да ли може што год он да помогне. Онда је Недић у неvezаном разговору говорио на који начин мисли да може да се помогне. Казао је да треба да престану пљачке, а да му за трошкове око издржавања људства, Михаиловићевог, ставља на расположење 100 милиона динара. Главни је међутим, говор био око набавке оружја, да Недић код Немаца издејствује да добије оружје. Михаиловић је казао да има довољно људства, само му недостаје оружја и муниције. Они други официри, који су били присутни, упали су у реч у истом смислу и, колико се сећам, тражили су да им се набави око 50 до 60 хиљада пушака. На крају је Недић изјавио да узима на себе да издејствује код Немаца 30 хиљада пушака 50 пушкомитраљеза и један број минобацача. Разговарано је још о томе да треба да се набави одело и Недић је том приликом казао: „Ви ми гарантујете да све ово неће бити употребљено противу окупатора, а ја гарантујем да ћу учинити све што је потребно код Немаца да ово издејствујем." Михаиловић је ћутао на то и уопште је приликом целог излагања Недићевог највише ћутао. На крају је Недић формулисао у разговору да тај састанак треба да остане у највећој тајности. Ја сам на томе састанку, чини ми се, разговаро о томе да, ако би дошло до нових формација под командом Драже Михаиловића, ја сам напоменуо да би требало да буде мање злонамерности и мање непријатељског држања од стране добровољаца према четницима, да не праве сметње једни другима, као што су до сада чинили. На томе је углавном разговор завршен. Било је још неколико мањих питања и око 12 сати ми смо отишли. Ја сам окренуо кола и вратили смо се у Ражану код Ђурови-

ћа, команданта места, само нас тројнца, и ту смо код њега преспа-вали. Око пола пет сати сели смо у кола и вратили се натраг у Београд.

Тужилац: Да ли је формулисан какав споразум?

Оптужени: Никакав споразум није потписан. То што смо разгова-рали излагао је Недић, а Михаиловић на то је рекао: „Ја имам људе, за мене је главно оружје, оружје, муниција и муниција.”

Претседник: Је ли Недић ову обавезу, коју је дао, испунио и у ко-лико?

Оптужени: То ми није познато. Ја сам после неколико дана био код посланика Нојбахера, који ме је питао отворено шта је било на томе састанку. Ја сам прећутао и хтео да пређем преко тога пи-тања и да не знам о састанку, на шта ми је он рекао: „Де, де, не морате ништа да ми кажете знам све од Недића.”

Претседник: Да ли је испуњен споразум?

Оптужени: Ја нисам имао везе, а уколико сам чуо неких 5 до 6.000 италијанских пушака и одговарајућа количина муниције испоруче-на је.

Претседник: Кажете да је 6.000 пушака испоручено, пошто сте ви дали аутомобиле за пренос?

Оптужени: Ја сам давао општинске аутомобиле за пренос тога ма-теријала, а после је то радио секретар Претседништва Недићеве владе.

Претседник: Је ли Недић испоручивао новац?

Оптужени: Мени је Недић рекао да је после десетак дана дао 100.000.000 динара, а да ли је дао други пут, ја не знам.

Тужилац: Ја бих имао један предлог. Пошто је оптужени Михаи-ловић у вези овога састанка изјавио да на томе састанку није био оптужени Јовановић, да не би себе дискредитовао ја молим да се изврши суочење између Јовановића и Михаиловића.

Претседник: Извршиће се, само да завршим још ово питање: Је ли могуће да је том приликом неко са стране Драже Михаилови-ћа, а из организације Драже Михаиловића, дошао у Београд ради пријема овога материјала и новца?

Оптужени: У току тога разговора Недић је нарочито инсистирао на томе да Михаиловић настане на томе да поједини команданти сами на своју руку не захтевају ово или оно, него да се то обједи-ни. Говорио је о томе да би требало то да ради неки стручан човек, интендантски официр. Речено је да ће Михаиловић послати једног човека у Београд који ће одржавати ту везу са Недићем око испо-руке тога што је Недић обећао. Морам напоменути да су тада ко-манданти Драже Михаиловића поставили крајњи рок за испоруку.

Претседник: Је ли дошао тај човек и који је био?

Оптужени: Дошао је Предраг Раковић.

Претседник: Је ли дошао са амблемима и је ли имао браду?

Оптужени: Ја сам Предрага видео код Илије Михаиловића²⁹³ у једном млину, у Краља Александра улици, у башти, био је са бра-дом и са амблемима.

Тужилац: Са брадом?

Оитужени: Са брадом.

Претседник: Са шубаром?

Оптужени: Мислим да је имао шајкачу.

Претседник: Је ли имао реденике?

Оптужени: Само пиштољ са стране и плаву антерију.

Претседник: Је ли имао пратиоце?

Оптужени: Имао је три пратиоца.

Претседник: Како су били наоружани?

Оптужени: Митраљезима.

Претседник: Јесте ли се ви још који пут видели са Дражом Михаиловићем?

Оптужени: Јесам, још једанпут. Ја сам концем августа, 26 или 27, јавио Калабићу у Тополу да имам да му саопштим врло важне ствари. Нашао сам се са Калабићем и рекао му да имам врло важне податке да саопштим о повлачењу Немаца са Балкана. Калабић ми је тада рекао: „Ово је тако важна ствар да мораш да идеш код Чиче“. Ја сам умолио Калабића да тако буде. Калабић ми је рекао да дођем у Горњу Шаторњу. Кад сам дошао у Горњу Шаторњу нашао сам пред кафаном неке официре које сам познавао од раније, јер су били на дужности у националној служби за обнову Србије. После десетак минута дошао је Калабић. Отишао сам да се поздравим са Драгишом Васићем, који је становао у дворишту те кафане. И ја, и Калабић, и потпуковник Мојсиловић, који је раније био у СДС, кренули смо преко Рудника за Горњи Милановац и Прањане, где смо стигли око четири часа по подне. Пред школом сам затекао један аутобус српске државне страже. Ту ме је, као старог познаника и земљака, дочекао и поздравио потпуковник Рељић, који ми је рекао да моји бивши официри, Брана Живковић и Стојановић, моле да дођем до њих да ме виде. Ја нисам хтео да се много појављујем напољу, па сам остао у аутомобилу, изговарајући се да немам времена. После тога дошао је Брана Живковић. Десет минута после тога Калабић је добио наређење да кренемо. Ишли смо мојим новим аутом којим сам ја управљао. У аутомобилу су још били Калабић и Мојсиловић. Страшним, излоканим путем одвезли смо се близу једног винограда. На 400 метара пред виноградом срели смо групу од четири Београђана са инжењером Јоксићем на челу, - сећам га се, имао је седе бркове. Мислим да је ту био и судија Мрваљевић и још двојица или тројица. Сви су се они поздравили са мном, а Калабић је отишао рекавши да иде код Драже Михаиловића. Вратио се после четврт сата и рекао: „Хајдемо у Прањане да вечерамо, јер је незгодно сада да идемо код Чиче, пошто се код њега налази, ово име сам први пут тада чуо, - Мак Дауел.“ Калабић је рекао да нећемо сад ићи код Чиче него доцније. Ми смо сели у кола и вратили се у Прањане до школе, а затим смо у једној малој кућици код школе вечерали, и после осам часова увече поново смо се вратили горе. Нама у сусрет изишао је Михаиловић са пуковником Балетићем,

Лалатовићем и још неким млађим официрима. Ја сам пришао на томе сеоском путу Михаиловићу са Калабићем. Руковали смо се са Михаиловићем, као и са Балетићем и Лалатовићем. Он је питао где ћемо да разговарамо, а затим је додао: „Можемо овде у шљивику“. Попели смо се горе, у шљивак, и ту смо разговарали у четворо, то јест Михаиловић, ја, Балетић и Лалатовић, а остали су се повукли. Ја сам рекао Михаиловићу да сам дошао да му саопштим сигурне податке и да му изложим да су Немци донели одлуку да дефинитивно напусте Србију. Он ме је још питао да ли могу да знам колико Немци имају дивизија. Ја сам рекао 7 до 8, од којих су две опкољене, да се повлаче из Грчке и ја сам том приликом самоиницијативно рекао Михаиловићу да сматрам да је сада момент да се заузму градови, један по један од Немаца, и на тај начин омогући увођење власти врховне државне управе, која ће до доласка владе водити послове. О себи лично ништа му нисам рекао, чак сам рекао да бих се ја повукао. Михаиловић ме је саслушао пажљиво, а кад сам му казао да би Бугаре требало разоружати, он је то категорички одбио, јер се то противи његовој политици са изјавом да не дозвољава да се Бугари разоружају.

Претседник: А у погледу заузимања градова, шта је рекао?

Оптужени: У једној реченици, по прилици, рекао је овако: „Ја то да узем, па комунистима да се предам...“ То је углавном био цео наш разговор. Понуђен сам био и ракијом и попио сам једну чашицу.

Претседник: Колико је дуго могао да траје тај ваш разговор?

Оптужени: Тај разговор у четворо могао је да траје око један сат и четврт.

Претседник: А састанку су присуствовали?

Оптужени: Михаиловић, Балетић, Лалатовић и ја. Они други били су одвојени.

Претседник: Оптужени Михаиловићу, устаните и приђите Суду. Оптужени Јовановићу, устаните. Приђите ближе микрофону, оптужени Михаиловићу. Станите један према другом. Можете ли, оптужени Јовановићу, све то што сте сада Суду исказали да приликом суочавања поновите у лице оптуженом Михаиловићу?

Оптужени Јовановић: Ја не знам зашто бих требало да понављам, јер господин генерал Михаиловић морао је то да чује шта сам ја овде сада говорио.

Претседник: Оптужени Јовановићу и Михаиловићу, гледајте се у очи. Јовановићу, поновите оптуженом Михаиловићу све што сте сада рекли пред Судом.

Оптужени Јовановић: Не знам зашто бих требало то да понављам, ја мислим да је господин генерал Михаиловић чуо шта сам рекао, то све одговара истини, а ако се он тога не сећа...

Оптужени Михаиловић: Да сам ја знао да сте ви организатор бањичког логора, ви ни из Београда не би изишли... Даље, цео тај разговор и састанак са Недићем, то је велика моја грешка, то је тачно. Он је био уговорен између вас, Калабића, а, како видим, и Рачића, јер је Рачић чак рекао: „Дража мора да прими.“ Мени

Недић није требао. Ја сам њему поставио гувернанту, он је имао Дамјановића поред себе, а све што је мени требало извлачио сам. Хиљаде људи је тада долазило код мене из Србије, нарочито из Београда. Ја сам казао и сада понављам: Ја вас нисам видео! Ви сте могли доћи и под туђим именом. Ја сам имао масу састанака са стотинама људи дневно. Могли сте доћи и ви, ја се не сећам. Ја сам био опкољен Гестапоом, специјалном полицијом и свима могућим шпијунима света.

Претседник: А је ли био тај други састанак?

Оптужени Михаиловић: Не знам, кажем ја сам стотине људи дневно примао.

Претседник: Да ли је истина ово што говори оптужени Јовановић?

Оптужени Михаиловић: Није истина, за мене није истина.

Претседник: (Обраћајући се Михаиловићу): Јесте ли чули?

Оптужени Михаиловић: Ја њега не бих прикривао. То је било у глави Калабића и вас који сте то радили. А мени новац Недићев није требао, ја сам узео милијарду и стотину милиона из Народне банке.

Оптужени Јовановић: (Гледајући Михаиловића): Све што сам казао о првом и другом састанку то је сушта истина. Ђенерал Михаиловић се вероватно не сећа, не знам зашто се не сећа, то су детаљи које сам ја изнео и у записнику саслушања пре годину дана. Поред тога постоје сведоци који могу о томе да кажу.

Претседник: Извршено је суочење између оптуженог Јовановића и оптуженог Михаиловића, па сваки остаје при исказу како је записано у стенографским белешкама.

Тужилац: Ја мислим да је непотпуно. Михаиловић се није изјаснио о томе је ли оптужени Јовановић присуствовао састанку кад је Михаиловић водио разговор са Недићем?

Оптужени Михаиловић: Није.

Тужилац: Ја сам хтео још извесна питања да поставим, која нису оптуженом постављена, ја ћу их после поставити и тражити суочење.

Претседник: Док смо при тој радњи поставите та питања.

Тужилац: Нека оптужени Јовановић каже оптуженом Михаиловићу да ли му је пре тога састанка, још 1942 или 1943 године упутио два писма преко свога шурака Бојовића?

Оптужени Јовановић: Јесам.

Оптужени Михаиловић: Његов шурак Бојовић га је мрзео и казао је да га треба убити.

Тужилац: Нека оптужени Јовановић каже да ли је послао опт. Михаиловићу једно мало псетанце?

Оптужени Јовановић: Ја сам у два маха слао ствари ђенералу Михаиловићу и том приликом једно псетанце.

Оптужени Михаиловић: Нисам се бавио псима за време рата (у дворани смех).

Претседник: Оптужени Михаиловићу, можете сести, оптужени Јовановићу седите. (оба оптужена заузимају своја места и седају).

Да ли се сећате које је године наредбом извршено формирање преких судова на подручју управе града Београда?

Оптужени Јовановић: 1943 године.

Претседник: Чини ми се да сте рекли да је извештај о ситуацији у Београду подношен Немцима?

Оптужени Јовановић: Јесте.

Претседник: Ко ме је све подношен?

Оптужени Јовановић: Као претседник општине подноско сам месном команданту а као шеф безбедности генералу Мајснеру.

Претседник: Генералу Мајснеру, а Шеферу?²⁹⁴

Оптужени Јовановић: Њему нисам подносио.

Претседник: Кад сте ви постављени за шефа српске безбедности?

Оптужени Јовановић: Септембра месеца 1942 године.

Претседник: Јесте ли ви организовали полициске школе?

Оптужени Јовановић: Ја сам организовао не школе него полициске течајеве за Српску државну стражу.

Претседник: Где?

Оптужени Јовановић: У Београду и Нишу.

Претседник: Са по колико слушалаца?

Оптужени Јовановић: Како где, до 500 највише.

Претседник: Јесте ли увели инвалиднину за погинуле жандарме?

Оптужени: Јесте, била је уведена инвалиднина за *породице оних који су изгубили храниоце у Шој борби проШив комунисШа, као и за оне који су раније поГинули.*

Претседник: Јесте ли приређивали свечане сахране жандармима?

Оптужени: Наређивао сам да се сахрањују свечано и да се одржавају помени погинулим официрима и жандармима, *у борби против комуниста јер сам сматрао то као акт пиетета.*

Претседник: Је ли то тако и акт демонстрације?

Оптужени: Не демонстрације, него пиетета. *То је основна наша дужност.*

Претседник: За које сте тако на пример жандарме из полиције приређивали такве свечане сахране?

Оптужени: Имена се не сећам. Свечана сахрана је била приређивана, кад су биле у групи.

Претседник: А оном погинулом првом жандарму?

Оптужени: То је било 1941 године приликом погибије Аранђела Радовановића (?) који је вршио дужност у болници кад је отет Лека Ранковић²⁹⁵ чисто демонстративним карактером.

Претседник: Шта сте хтели тиме да постигнете?

Оптужени: Хтели смо да постигнемо да се стекне уверење у грађанству да су комунисти почели и са убијањем а не само са лецима.

Претседник: Је ли то уперено на активизацију маса у борби против комуниста?

Оптужени: Јесте. Било је потребно да Београђанима укажемо на то и покажемо са каквим се тешкоћама имају да боре органи безбедности да би га заштитило од опасности, која их чека од комуниста.

Претседник: А кад је била та свечана сахрана? Кога месеца?

Оптужени: То је било јула, августа 1941 године кад су почеле терористичке акције.

Претседник: У чему су се оне огледале у Београду?

Оптужени: Оне су се огледале у Београду после 21 јуна у паљењу гараже, спремању паклених машина, у паљењу аутомобила на улици, бацању летака и мучким убиствима.

Претседник: Зар ви то паљење немачких камиона и аутомобила нисте схватали као борбу народа против окупатора?

Оптужени: 22 јуна ми је немачки командант казао дословце: ако у Београду комунисти покушају да наруше ред и мир било атентатом или покушајем атентата на припаднике немачке војне силе, или саботажом, онда ћемо ми свим сретствима завести бескомпромисан мир и ред.

Претседник: Шта је то значило?

Оптужени: Ја сам сматрао да ми је дужност да скренем пажњу свима да се на ово спрема и да до тога не дође.

Претседник: Јесте ли држали говоре, више говора?

Оптужени: Јесам, држао сам говоре али не како се овде у оптужници каже, држао сам говоре и *препоручивао мир и ред препоручивао одбрани да се сачува становништво. Претио нисам никоме, али сам одговарао на претњу.*

Претседник: Нисте ли држали неки говор преко радија, чини ми се поводом 25-годишњице Црвене армије?

Оптужени: Може бити.

Претседник: Отштампан је у „Обнови“.

Оптужени: Вероватно.

Претседник: Кажете (чита): „У борби против комунизма нема компромиса. Ми смо ту борбу почели пре 25 година и као што смо је онда хтели хоћемо је и данас.“ Па кажете (чита) „Свуда на сваком месту борба против јеврејско-комунистичког деловања је заповед наше народне будућности. Борба у кући, борба на улици, борба у школи, борба у цркви, борба у радионици, борба против комунизма до коначног истребљења где год се буде појавио. Баш данас о годишњици дана Црвене армије је моменат који има све да нас учврсти у одлуци борбе без компромиса до дефинитивног истребљења комунистичко-бољшевичких остатака“ итд.

Оптужени: То је један од мојих говора који сам одржао.

Претседник: Па добро, молим вас, ви кажете да у оптужници није то претстављено онако као што сте ви казали. Ви кажете: „Борба у кући, борба на улици, борба у школи, борба у цркви, борба у радионици, борба свуда и на сваком месту“....

Оптужени: *То су тачно преписане пароле из комунистичких упутстава у „Пролетеру“, Где се каже: борба у кући, борба на улици, борба у школи, борба на сваком месту за спровођење комунизма.*

Претседник: *Л од момента доласка окупатора је ли „борба у кући, борба на улици, борба у школи, борба свуда и на сваком месту“ против завојевача против окупатора и његових слугу.*

Оптужени: Комунистичка борба имала је по моме схватању две тенденције.

Претседник: Ми не разговарамо о тенденцијама, него разговарамо о чињеницама. Дакле, у оном моменту кад изговарате овакве речи, без обзира од кога су позајмљене или нису позајмљене претстављају позивање на борбу против Народноослободилачке војске, против народноослободилачког покрета народа Југославије а за рачун Немаца који су окупатори. То значи убијајте све оне који се противе Немцима у кући, у школи, на улици и свуда на сваком месту. То значи позивање маса на борбу против народноослободилачког устанка, против народноослободилачког покрета. Ту нема шта да се дискутује, то су документи и ви сте тога свесни, него сам узгред питао чак и непотребно. Претите стрељањем за сваки акт који је уперен уствари против Немаца. Је ли по вашим директивама организован систем шпијунаже, конфидирања?

Оптужени: По моме није.

Претседник: А по чијим налозима?

Оптужени: То је пракса и сретство којим се служе све службе безбедности.

Претседник: А јесу ли се служиле специјална полиција и управа града?

Оптужени: Служиле су се.

Претседник: Да ли је организована шпијунажа по вашем наређењу у логору за омладину у Смедеревској Паланци.

Оптужени: У току истраге је утврђено а ту је и министар Јонић, да ја нисам имао баш никакве везе.

Претседник: Нешто сте, чини ми се имали, оптужени Јовановићу. (чита) Шеф јавне безбедности К I 3348/42 од 25 фебруара 1943. Ви пишете писмо Велибору Јонићу, министру просвете Београд, у коме кажете: (Чита) „Дана 5 децембра 1942 године под пов. бр. 3348 упутио сам писмо следеће садржине: Са поуздане стране обавештен сам да у логору, за принудно васпитање омладине у Смедеревској Паланци није успостављен безусловно потребни контакт између надзорног особља логора и полицијских власти у Смедеревској Паланци. С обзиром да се у поменутом логору, сем школске омладине, налазе исто тако и комунисти до 25 година старости који би могли негативно да утичу на заведене средњошколце то налазим да би било пожељно да се среском начелнику у Смедеревској Паланци омогући дискретан надзор над радом и понашањем у логору конфинираних комуниста. Са горе изложеног част ми је предложити да се у логору у Смедеревској Паланци постави за чиновника један полицијски службеник који би поред своје редовне дужности као службеник логора дискретно надзиравао рад и понашање комуниста омладинаца и о важнијим опажањима редовно обавештавао среског начелника у Смедеревској

Паланци. Изволите примити уверење особитог поштовања шеф Српске државне безбедности министар Драг. Јовановић."²⁹⁶

Оптужени: То је акт који јасно показује да је чисто административна мера органа безбедности...

Претседник: Је ли то шпијунажа или није шпијунажа?

Оптужени: Органи врше контролу притвореника.

Претседник: Ви кажете „скривено“, „неприметно“...

Оптужени: То није шпијунажа.

Претседник: Како није шпијунажа, па видите да је то шпијунажа омладинаца који се набијају у логор у Смедеревској Паланци, то је ван дискусије, то је докуменат, не би имало шта да се дискутује. Јонић јавља вама 20 маја 1943 године: „Част ми је саопштити вам да сам од стране управника завода господина Поповића²⁹⁷ примио на знање извештај о томе да је питање полициског надзора над радом и понашањем питомаца завода уређено директним путем између вас и самог управника завода... Изволите, поштовани господине министре, уз предњи извештај примити изразе мог особитог поштовања... министар просвете и вера - Јонић".

Је ли ово јасно?

По чијем наређењу и кад сте створили концентрациони логор у заједници са Гестапоом у Београду, на Бањици?

Оптужени: Ја логор на Бањици нисам створио у заједници са Гестапоом. Ја сам зграду 18 пешадиског пука адаптирао, по наређењу Недића, и то је извршила једна комисија, коју су сачињавали органи техничке дирекције, управе града и министарства унутрашњих послова. Гестапо није имао никакве везе, чак није био ни обавештен...²⁹⁸

Претседник: Да, а је ли имао један део овог затвора?

Оптужени: Када је логор већ био адаптиран, и када је у њега доведено оних седам стотина, изишла је наредба Недића о томе ко ће све бити упућен у логор, *то јест они који оружаним акцијама, атентатима и*

Претседник: Ко је био управник логора у то време?

Оптужени: Светозар Вујковић.²⁹⁹

Претседник: Ко је држао стражу?

Оптужени: Док су два месеца били српски затвореници, само Српска државна стража, а касније кад су Немци упали насилно у логор и оставили четири собе за затворенике, СДС, онда су и Немци држали стражу.

Тужилац: Колико соба?

Оптужени: Било је три до четири собе.

Претседник: Мислите само на канцеларије?

Оптужени: Не, за затворенике.

Претседник: Па, је ли тако мали био број затвореника?

Оптужени: Ја знам да српских затвореника никада није било више од три до четири стотине.

Претседник: Како мислите „српских затвореника“?

Оптужени: Затвореници које су затвориле српске власти.

Претседник: Кад је био готов логор на Бањици?

Оптужени: Концем 1941 године.

Претседник: Је ли шта је рађено са људима из логора?

Оптужени: Са српским притвореницима српске власти, ја то знам, а са немачким притвореницима то не знам. Нисам никада био у логору. Они су били, кад су Немци тражили, да се изврши одмазда над недужним становништвом, стрељани или пуштени на слободу или упућивани на присилан рад.

Претседник: Је ли било много стрељаних?

Оптужени: Ја сам рекао, од свих притвореника српске власти за 4 године ако је стрељано 600.

Претседник: Какав је био режим над логорашима?

Оптужени: Никада нисам добио ниједну жалбу.

Претседник: Како? Од кога?

Оптужени: Ни од кога.

Претседник: Да, мртва уста не говоре.

Оптужени: Ја сам имао масу оних који су били у логору и дошли после до мене а никада ми нису говорили.

Претседник: А како су били класифицирани осуђеници у логору?

Оптужени: Ја знам, да је био правилник 3 до 4 категорије. Најтежа је била I категорија, па онда II, III и IV-не знам тачно. Као шеф српске државне безбедности руководио сам са одељењем државне заштите која се старала... чини ми се да се спомиње да сам доносио решења између комисија и о условима рада...

Претседник: Колико је категорија постојало 3 или 4?

Оптужени: Они који су пронађени с оружјем *и на други начин допринашали или доприносе да окупатор врши одмазду над српским народом...*

Претседник: Значи који су се борили против окупатора или помагали оне који се боре против окупатора.

Оптужени: ...долазили су у прву категорију.

Претседник: Шта бива са првом категоријом?

Оптужени: Она се доводила Немцима ради одмазде. Били су стрељани.

Претседник: А друга категорија?

Оптужени: То су они кривци који су својим радом угрожавали ред и мир, радили и политички на ширењу комунизма. Они су упућивани у Немачку на рад.

Претседник: Ко је вршио класифицирање по категоријама?

Оптужени: Комисија.

Претседник: Од кога су комисије биле састављене?

Оптужени: Од 2 чиновника министарства унутрашњих послова и 2 чиновника Управе града Београда.

Претседник: Јесте ли ви основали те комисије?

Оптужени: Не, оне су основане 1941 када сам био управник града али као шеф државне безбедности, уколико је то долазило у моју надлежност, мењао сам те комисије. Прописао сам правилник, не правилник, него услове рада.

Претседник: Јесте ли одобравали стрељања?

Оптужени: Молим?

Претседник: Јесте ли одобравали стрељања?

Оптужени: Нисам ја одобравао, нити ме је ко питао.

Претседник: Пазите, немојте тако.

Оптужени: Нисам одобравао.

Претседник: Има писмених докумената извештаја комисије за категорије које предлажу а ви одобравате.

Оптужени: Таква документа не постоје да сам одобравао стрељања.

Претседник: (Чита): „... како из овога списка не може бити сада пуштено на слободу а да шеф логора не наведе за свакога тачне податке... онда ће донети одлуку по наређењу шефа српске државне безбедности... " тај и тај. (ту је ваш параф зеленим мастилом)

Оптужени: То није за стрељање, то је за пуштање зато је пуштено после око 400.

Претседник: Када?

Оптужени: После краћег времена?

Претседник: (Чита): „... Предлажу се за прву категорију... "

Оптужени: Мислим да је пуштено око 300 до 400 лица.

Претседник: Овде се предлажу неки партизани да се пусте јер су пуцали на стражу из куће. А ви не дајете да се пусте?

Оптужени: Нисам ја казао. Био сам дужан да питам.

Претседник: А по чијем наређењу је вршено одвађање лица из логора за стрељање на тражење Немаца?

Оптужени: Ја ћу на то да вам одговорим, не да себи олакшам околности, већ да истину објасним. То је радио самостално управник логора не питајући никога кад су Немци затражили. То је био споразум између Недића, између владе и Немаца да се не узимају за одмазду невини грађани, јер су Немци почетком 1941 сакупили 700 таоца у Београду по професији адвоката, професора универзитета, лекара и одводили их у логоре и рекли, ако из које професије буде неко ухваћен у партизанима или буде као јатак ми ћемо из ове групе таоца поубијати... На то је дата сагласност да се таоци у случају атентата или убојстава без борбе на немачке снаге у Србији дају они који су с оружјем у руци или на други начин допринели таквим делима.

Претседник: Па добро како ви кажете да се без вашег знања то радило кад сте малочас рекли, да је с вашим знањем и одобрењем стрељано 600.

Оптужени: Молим ја нисам рекао да је стрељано са мојим знањем и одобрењем и желим то поново да подвучем. Мени су се спискови, уколико су се односили на кривце који су логору упућивани од стране одељења специјалне полиције, подносили у неколико махова. Ти су спискови створени на основу комисија за I категорију. Ја сам те спискове тражио не да одобравам него да извесна лица која познајем и за која сам замољен за интервенцију да извучем на тај начин што су упућивана или тражена у затвор специјалне полиције или упућивана на принудан рад, тражена да бу-

ду упућивана на принудан рад у Немачку или на сличан начин...
 Ја ћу то покушати да конкретизирам исказом неких сведока.

Претседник: Ви рекосте подносили су вам се спискови да ви видите има ли кога да се извуче, а оне остале пустите низ воду и слично да буду стрељани.

Оптужени: Ја ту г. претседниче хоћу да изјавим ово.

Претседник: Ја вам опет понављам ваш записник на питање: „Јесу ли стрељања вршена са вашим знањем?" ви сте одговорили и у истрази и на претресу потврдили да је то тачно.

Оптужени: Ја сам малопре рекао да сам знао, *али нисам давао сагласносIII већради Шога ...*

Претседник: Јесте ли ви постављали комисије за категорисање у логору?

Оптужени: Ја сам малопре рекао да је шеф Српске државне страже радио све оне дужности које је радило Министарство унутарњих послова и ако је било и то и то сам чинио.

Претседник: Па ево има овде ваше решење: По указаној потреби да се при концентрационом логору на Бањици образује стална комисија,... решавам да се при концентрационом логору на Бањици образује комисија од 5 чланова чији ће задатак бити да узму задатак разматрање расположења као и кривицу свих оних лица која су на основу конфинирања у логору од стране органа Српске државне страже... Комисија ће ова лица, а на основу испитивања у сваком конкретном случају слати према тежини кривице и према садржини распоређивати у 4 категорије. Претресање сваког појединог случаја вршиће се у колегију комисије уз присуство свих чланова, односно њихових заменика а доношење одлуке - вашом руком пише - где су мишљења разна донеће шеф специјалне полиције.

Оптужени: Шеф специјалне полиције?

Претседник: Да, шеф специјалне полиције управе града Београда. Ви сте према овоме организатор комисија, стваралац комисија за убијање људи.

Оптужени: Ја сам малопре рекао.

Претседник: Ко ме су потчињени ови људи? (Претседник затим чита имена Радослава Грујичића и осталих шефова отсека специјалне полиције.)

Оптужени: Ови органи су потчињени мени.

Претседник: По чијем наређењу они раде?

Оптужени: По наређењу свог ресорног шефа.

Претседник: А ко је шеф?

Оптужени: Ја сам.

Претседник: Петнаест минута одмора.

После одмора у 11,15 часова претрес је настављен.

Претседник: Наставља се претрес. Уведите оптужене. (Пошто су оптужени заузели места претседник пружа преко стола један огроман плакат који носи наслов „Београђани", а у коме оптужени Дра-

ги Јовановић позива грађанство Београда да присуствује помену жртава које су пале у борбу против комуниста.)

Оптужени: Јесте, *то је помен палима у борби против комуниста.*

Претседник: *А против партизана?*

Оптужени: *Не, против комуниста. Нисам употребио ниједном реч партизан.*

Претседник: (Чита један део из плаката) „У 11,30 часова тога дана нека за два минута стане цео саобраћај у Београду, нека то буде спољни доказ за признање онима који су себе у тој борби жртвовали, и за невине жртве црвеног терора. *Слава палим у борби против комуниста.* Претседник београдске општине Драги Јовановић”.

Оптужени: Јесте.

Претседник: Дакле, те свечане помене жандармима сте приређивали и касније, не само 1941 године.

Оптужени: Кадгод је било жртава, било је и помена.

Претседник: Друже тужиоче, ако имате питања изволите.

Тужилац Минић: Оптужени Јовановићу, које су личности биле одређене за везу између немачке службе безбедности и Српске државне страже.

Оптужени: Између Српске државне страже и немачке службе безбедности одржавао је везу, док сам ја био шеф безбедности, оптужени Бошко Павловић.

Тужилац: Молим вас, ко је генерал Мајснер? У каквој је улози дошао у Београд и кад?

Оптужени: Генерал Мајснер дошао је у Београд јуна или јула месеца 1942 године. Он је по доласку у Београд образовао своје надлештво које је објединило на једној страни полицију реда, то јест немачке батаљоне трупа полиције, и на другој страни централу београдског Гестапоа.

Претседник: Да ли је по његовом захтеву и његовим инструкцијама организована Српска државна служба безбедности чији сте ви били шеф?

Оптужени: Није по његовим инструкцијама, али он је поставио захтев, као што сам рекао, кад је наступио неспоразум између Аћимовића и Недића да СДС преузме у своје руке полициску службу министарства унутрашњих послова.

Тужилац: По којим питањима је наступио неспоразум између Аћимовића и Недића?

Оптужени: 1942 године, септембра или августа, између Аћимовића и Недића наступио је неспоразум због тога што је Недић у то доба пребацивао Аћимовићу везу са организацијом Драже Михаиловића, *а Недић је био тада бацио његову познату крилатицу: „Оде Дража, оде лажа”.*

Тужилац: А ко је подржавао везу Аћимовића са Дражом Михаиловићем од немачког руководећег тела?

Оптужени: Немци су се ту поделили на два дела. Вермахт, односно немачке војне снаге у Србији и његов управни штаб, подржа-

вали су Аћимовића, док су Гестапо и привредни опуномоћеник подржавали везу ЈБотића.

Тужилац: Да ли је подржавање Аћимовића од стране Немаца значило помирљиве односе или евентуалну сарадњу са Михаиловићем?

Оптужени: То је значило помирљиве односе.

Тужилац: А евентуална помоћ и сарадња?

Оптужени: О томе не знам.

Тужилац: Кад је Нојбахер дошао у Београд и у каквој функцији?

Оптужени: Нојбахер је дошао у Београд новембра 1943 године.

Тужилац: Да ли је Нојбахер одмах по свом доласку успоставио контакт са Михаиловићевим штабом?

Оптужени: Ја знам да је Нојбахер успоставио контакт у децембру и јануару 1941 са Аћимовићем и знам да ми је Аћимовић лично причао да је са Нојбахером имао састанак баш по питању његове сарадње са Дражом Михаиловићем.

Тужилац: Да ли је Аћимовић вама причао да он има улогу извесне везе између Михаиловића и Нојбахера?

Оптужени: Не, Аћимовић је био врло закопчан, али ја сам знао да веза постоји и нисам га испитивао.

Тужилац: За кога ви знате у Београду од стране виђених истакнутих личности да су у току окупације служили немачком Гестапоу било као обавештајци, било као политички саветодавци?

Оптужени: Од тих личности не знам никога. Знам оне који су били непосредни сарадници Недића: Таса Динић, мој начелник Сарапа. Знам да је била група агената и гестаповаца, од којих смо неке раније ликвидирали, неки су остали живи и за време окупације. Ја знам да је била група око Стевана Чулића и око Јанића. Било их је тако 10 до 15. Било је у СДС неких официра који су радили као агенти Гестапоа.

Тужилац: Да ли су вама позната имена Стевана Савковића, Јосипа Боришића, Бошка Радовановића, Мирка Урошевића и Милоша Брашића?

Оптужени: Стеван Савковић, то је био „Балканов" сарадник. Он је умро пре рата. Мирко Урошевић био је народни посланик.

Тужилац: Какве сте везе са тим људима имали?

Оптужени: Ја сам имао пре рата као шеф опште полиције.

Тужилац: Јесу ли вам они чинили какве услуге као шефу?

Оптужени: Јесу.

Тужилац: А да ли можете да кажете приближно колико је стрељано Срба и других народности у логору на Бањици?

Оптужени: Ја сам рекао цифру апроксимативну, оних који су били стрељани, а ухапшени од српских власти. Које су Немци стрељали и колико су стрељали, ја ту цифру не знам, нити би могао да кажем. Немци су стрељали невин свет. Доводили су из Србије и Босне и других страни. Ја кадгод сам могао да интервенишем интервенисао сам, али не знам кога су стрељали, ког дана су стрељали и колико су стрељали.

Тужилац: Да ли је ситуација била таква да Немци од вас траже људе за стрељање ради вршења одмазде?

Оптужени: Јесте, тражили су од мене.

Тужилац: Да ли су они одређивали какви то људи треба да буду, како оријентисани?

Оптужени: Од српских власти тражили су људе за одмазду. Сећам се када је био убијен један немачки пуковник на путу између Пожаревца и Црнућа, да су онда тражили од српских власти да даду лица за стрељање од комунистичких криваца, пошто су тог пуковника убили комунисти.

Тужилац: Да ли се дешавало да више људи траже него што ви имате?

Оптужени: Тај детаљ ја не знам. То ће знати управник логора.

Тужилац: Да ли су Немци водили рачуна да стрељају само комунисте, како ви рекосте, или су стрељали, без обзира, и цивилно становништво редом?

Оптужени: *На жалост, то је оно што се неће да призна о нашој улози. Наша улога била је у томе да спречавамо да то невино становништво буде стрељано. Али, Немци нису имали обзира. Они су стрељали без реда. Најбољи доказ су Крагујевац, Краљево, Шабац, Мачва. У логоре су доводили невине људе и убијали их.*

Тужилац: Какви су били узроци да се смени комесарска управа и формира Недићева влада?

Оптужени: Ја знам то да се Аћимовић уплашио догађаја у земљи, да није осећао довољно подршке, и желео је да се повуче. Разговори су вођени и Аћимовић је предложио Недића, који је дошао на његово место.

Тужилац: Да ли је, пре него што је Недић именован за претседника владе од стране немачке команде, била и када некаква конференција политичара и угледних личности у Београду?

Оптужени: Ја знам да је одржана једна конференција угледних личности и политичара у Београду, али на њој нисам био присутан.

Тужилац: Да ли сте се ви после тога интересовали из разговора. Је ли вам неко причао које су личности учествовале?

Оптужени: Ја знам да су позвани угледни људи из јавног живота и претставници политичких партија, али не бих знао рећи ко је све тамо присуствовао, јер ја тамо нисам био.

Тужилац: Пре скоро годину дана, 1 јула, ви сте у записнику набројали извесне људе. Можда сте се тада боље сећали него данас, а сада сте заборавили.

Оптужени: Ја сам набројао извесне људе. Иследник ми је рекао: да ли су то личности које су присуствовале потписивању апела за б*рбу ирвтив комуниста? То су биле личности које су познате у јавности, * и Суду су познате. То су: Аћимовић, чланови његове владе, Олћан, Васиљевић, затим Цинцар-Марковић, Спалајковић и људи који су били у околини Недићевој.

Тужилац: А од других политичара?

Оптужени: Ја знам да је било људи и из других партија, али не знам који су били.

Тужилац: Добро, да ли је Живко Топаловић имао какву улогу у формирању Недићеве владе, и је ли он вршио каква консултовања с Аћимовићем по том питању?

Оптужени: Док није отишао у илегалност, Топаловић је био у контакту с Аћимовићем. Не знам је ли Аћимовић говорио с Топаловићем о тој ствари. Ја сам видео Топаловића неколико пута у Аћимовићевом кабинету!

Тужилац: Можете ли се присетити из разговора с Аћимовићем и другима да ли је томе састанку присуствовао, на пример, Спалајковић?

Оптужени: Казао сам да је Спалајковић присуствовао. Затим Цинцар-Марковић. Онда они који су били у комесарској управи, и они су сигурно присуствовали.

Тужилац: А Лаза Марковић?

Оптужени: Ја се не сећам да ли је Лаза Марковић присуствовао. Кад сам рекао да је присуствовао, онда су ми казали да је он присуствовао потписивању апела за борбу против комуниста.³⁰⁰

Тужилац: *Када је то било када сте казали да се не сећате? То се не види из записника?*

Оптужени: *Када сам саслушаван.*

Тужилац: *Што нисте тражили исправку? Да ли вам је исказ изнуђен?*

Оптужени: *Ја и данас кажем да се тачно тога не сећам.*

Тужилац: *Што нисте изменили исказ? Да ли вас је иследник упозорио на то да сте дали други исказ и што нисте тражили измену тог исказа?*

Оптужени: *Ја понављам да сам побројао људе који су присуствовали конференцији за апел али ја тој конференцији нисам присуствовао.*

Тужилац: Да ли сте имали политичке везе са извесним људима који су вам долазили за време окупације?

Оптужени: Политичке везе нисам имао.

Тужилац: Никакве везе?

Оптужени: То су биле везе ради личних услуга, везе интервенција, највише било је случајева личне помоћи, када је коме то требало.

Тужилац: Јесу ли те личности биле из Недићевих кругова?

Оптужени: Те личности биле су ван тих кругова, а било их је и недићеваца.

Тужилац: Молим вас, ја бих желео да знам које су те личности које су долазиле код вас, па да ја видим да ли су недићевци? Можете ли их набројати?

Оптужени: Долазио је Илија Михаиловић, затим Кумануди. Долазили су код мене многи људи, ја не могу да се сетим имена тих људи који су долазили.

Тужилац: Добро, у реду. Мало пре на суочењу Михаиловић је порекао да сте ви били на састанку и да ли је то могуће да вас Михаиловић сада не познаје.

Оптужени: Ја то не знам да ли ме Михаиловић сада познаје или не, али ја сам казао сушту истину и та је истина сада позитивна.

Тужилац: Да ли сте слали цигарете Михаиловићу преко вашег шурака за време окупације?

Оптужени: Не. Него преко „Цека“, Милинковића.

Тужилац: Какве је функције имао тај „Цек“?

Оптужени: Колико ми је познато он је био Михаиловићев официр команде Београда за везу.

Тужилац: Официр за везу с киме?

Оптужени: Он је био и код мене у општини града Београда, али је био Михаиловићев официр команде Београда за везу са Сашом Михаиловићем.

Тужилац: Је ли тај Милинковић одлазио код Драже Михаиловића?

Оптужени: Мени је речено да је два пута одлазио.

Тужилац: И ви сте му слали оне порукe?

Оптужени: Јесте.

Тужилац: А да ли вам је саопштено да су ствари предате?

Оптужени: Јесте, и донео је поздраве.

Тужилац: Од кога?

Оптужени: Од Драже Михаиловића.

Тужилац: Да ли сте се ви познали са Михаиловићем кад сте се срели у дворишту јутрос и данас?

Оптужени: Првога дана када смо се срели руковали смо се.

Тужилац: Нека Суд цени овај исказ.

Претседник: Суд је чуо.

Тужилац: Какве природе је била ваша веза са инжењером Раденковићем и какву је улогу имао инжењер Раденковић за време рата и окупације у Београду?

Оптужени: Ја знам да је инжењер Раденковић био претседник организације ДМ у Београду. Код мене је долазио у јулу или августу 1944 године у општину. Без икакве пријаве ушао је код мене и претставио се: „Ја сам инжењер Раденковић.“ Том приликом разговарали смо о томе шта треба да се предузме у случају повлачења Немаца или ослобођења Београда од националних снага Драже Михаиловића.

Тужилац: Какве сте директиве добили са његове стране?

Оптужени: Његове директиве су биле да сви органи остану на својим местима, да врше дужност. Уколико треба да се ја повучем. Ја сам казао: „Господине Раденковићу, ја сам о томе разговарао са Сашом Михаиловићем и ја вам стојим на расположењу.“

Тужилац: Да ли сте исто тако примили директиве и од Саше Михаиловића.

Оптужени: Нисам добијао директиве од Саше Михаиловића пошто је Саша од почетка 1941 године радио самостално са својим снагама.

Тужилац: Да ли су Саша Михаиловић и Раденковић рачунали на одреде Српске државне страже и апарат управе града Београда? Јесу ли рачунали као на свој апарат, и да ли је организација ДМ имала ма какве војне силе осим СДС?

Оптужени: Колико ми је познато, осим авалског корпуса, који је био ван Београда, није имала друге оружане снаге. А ја сам казао и малопре да су сви чиновници управе града Београда били васпитани тако у односу према организацији ДМ да јој могу послужити и с њом наставити рад.

Тужилац: Да ли су оперисале црне тројке у Београду и да ли су уопште у Београду постојале црне тројке?

Оптужени: Ја на територији Београда за црне тројке нисам **чуо**, али знам да је у јулу и августу 1944 године после бомбардовања Београда било неколико убистава у Београду.

Тужилац: Да ли знате за организацију ЖРОС у Београду, то јест организацију жена?

Оптужени: Познато ми је да је постојала таква организација.

Тужилац: У чему се је састојала њена активност?

Оптужени: Помагање и спрема материјала за борце.

Тужилац: А јесте ли ви спречавали рад те организације?

Оптужени: Уопште за цело време окупације нисам дозвољавао да се води ма каква акција противу организација ДМ.

Тужилац: Да ли вам је позната организација ЈУРАО?

Оптужени: Позната ми је.

Тужилац: А да ли је ваш апарат прогонио ту организацију и њен рад у Београду?

Оптужени: Није, и ако су ме неколико пута нападали.

Тужилац: Пред одлазак из Београда да ли су се вама обратили неки младићи са неким молбама и каквим?

Оптужени: Ја сам већ казао и понављам да су ми се јавили из штаба број 501 и 502 и ја сам тој омладини омогућио да напусти земљу да не би пала у руке партизанима.

Тужилац: Како сте им омогућили?

Оптужени: Једној групи сам омогућио да са осталом емиграцијом оде возом преко Немачке, а другој сам групи издејствовао да добију пасоше.

Тужилац: Јесте ли зато добили одобрење од Немаца?

Оптужени: Препоручио сам их као националне људе који су се истакли у борби противу комуниста и молио да им се омогући да се иселе да не изгубе главе, и по тој мојој молби они су добили пасоше.

Тужилац: Да ли се можете сетити имена тих људи из штаба 501 и 502 ЈУРАО?

Оптужени: Ту је било око 20-30 младића, ја се њихових имена **не** могу сетити, али знам да је међу њима био мој рођак Драшковић, неки Урошевић и други.

Тужилац: А је ли био Илић...?

Оптужени: Не знам.

Тузилац: Је ли био неки Радован Чудовичанин?

Оптужени: Мислим да је био.

Тузилац: Да ли је био Марко Крстић?

Оптужени: Јесте.

Тузилац: А Миодраг Јовановић?

Оптужени: Ако сам казао на саслушању сигурно да је био.

Тузилац: Јесу ли све то били студенти?

Оптужени: Већином јесу.

Тузилац: Значи да је вашом помоћи омогућено штабу 501 и 502 да се пребаце у Немачку.

Тузилац: Ви сте малопре делимично одговорили и другу преседнику о улози Аћимовића у припремању башког конгреса. Ја вас молим да мени одговорите само на неколико питања у вези с тим. Да ли је Аћимовић знао за припремање равногорског конгреса?

Оптужени: Знао је.

Тузилац: Да ли је о томе вршио консултовање са Живком Топаловићем?

Оптужени: Знао је. Аћимовић ми је рекао, да ће на конгрес отићи Живко Топаловић.

Тузилац: Да ли вам је штогод рекао и о резолуцији?

Оптужени: Аћимовић ми о резолуцији није рекао ништа.

Тузилац: А је ли вам ко други рекао што о резолуцији?

Оптужени: Мени је јануара или фебруара месеца Нојбахер у разговору рекао: „А шта кажете за конгрес?" Ја сам рекао: „Не знам." Међутим, он ми је казао: „Знам да је то масло Живка Топаловића".

Тузилац: Да ли сте ви знали унапред за конгрес?

Оптужени: Ја сам знао за конгрес од половине јануара.

Тузилац: А да ли су Немци знали за конгрес и за припремање конгреса?

Оптужени: По ономе што сам чуо од Нојбахера, претпостављам да су знали.

Тузилац: Да ли је још ко из групе Живка Топаловића по питању башког конгреса имао састанак и консултовање са Аћимовићем?

Оптужени: Ја не знам.

Претседник: Да ли се сећате каквих односа Аце Павловића са Топаловићем и Ђоковићем?

Оптужени: Адвоката Павловића познајем. Он је као адвокат долазио код мене. Знам да је учествовао у томе раду, а да ли је имао какве релације и каквих разговора са Аћимовићем не знам.

Тузилац: Каква је улога Турнера³⁰¹ била у односима Немаца и организације Драже Михаиловића?

Оптужени: Турнер је био шеф немачког управног штаба у Србији.

Тузилац: Немачког управног штаба?

Оптужени: Немачког управног штаба од окупације до конца 1942 године и ја сам у једној прилици, а то сам и раније на записнику изјавио, код Турнера видео Аћимовића са пуковником Пантићем.

Тужилац: Да ли је то пуковник Пантић, који је организовао састанак између Михаиловића и Немаца у Дивцима?

Оптужени: Не знам. Знам само да је пуковник Пантић зет професора Јевремовића.

Тужилац: Је ли вам познат капетан Ненад Митровић?

Оптужени: Непознат ми је.

Тужилац: А какав је ослонац и везе имао Аћимовић у Берлину?

Оптужени: Аћимовић је, као што сам рекао, као претседник наше делегације за преговоре са Немцима учествовао у тим преговорима и после тога као делегат наше владе отишао у Берлин да потпише тај уговор, који је потписао заједно са Мајснером.

Тужилац: Да ли је он продужио блиске везе са Милером, Бестом и другим личностима из немачке службе безбедности?

Оптужени: Он је познавао те људе и одлазио је у Берлин једанпут за време окупације.

Тужилац: Да ли вам је познато ко је лиферовао оружје, ко је вршио тај технички посао лиферовања оружја на основу свпразума који је постигнут између Михаиловића и Недића?

Оптужени: Тај технички посао био је поверен, колико је мени познато, пуковнику Бошку Павловићу, који је тада вршио дужност секретара у претседништву владе.

Тужилац: Да ли је вама шта познато о некаквом састанку генерала Трифуновића са Илијом Михаиловићем и ЈБотићем?

Оптужени: Познато ми је. То је био први контакт, али колико знам он није довео до резултата. Тај контакт је успостављен посредством Аћимовића. Састанак је требало да буде негде у околини Крагујевца, али где је одржан ја не знам. Знам да су делегати били Илија Михаиловић и ЈБотић, а да је од стране Михаиловића том састанку присуствовао генерал Трифуновић.

Тужилац: А ко је кнез Бреде?

Оптужени: Кнез Бреде је ритмајстер у штабу командујућег генерала Србије, који је, по мојим обавештењима, имао везе са појединим командантима организације ДМ.

Тужилац: Са којим командантима?

Оптужени: Ја сам кнеза Бреду видео 1944 године, када сам ишао на састанак са Калабићем, у Тополу. Том приликом покварио ми се ауто између Младеновца и првог места према Тополи и ја сам остао на сред пута. Наишао је један немачки аутомобил и ја сам у човеку, који је њиме управљао, препознао Бреду. „О, то сте ви?" рекао сам му. Одговорио је: „Да, враћам се из краљевог винограда". Кад сам стигао у Тополу, нисам нашао Калабића него једног његовог официра, који ми је рекао да је Бреда био код чика Пере. Толико знам.

Тужилац: Мало пре рекосте да је Аћимовић одлазио у Немачку за време окупације.

Оптужени: Одлазио је.

Тужилац: А да ли вам је познато каквим послом?

Оптужени: То не знам, али знам да је, на пример, у Румунију одлазио ради набавке оружја за одреде.

Тузилац: Када?

Оптужени: У Румунију је одлазио 1942 - 1943 године.

Тузилац: А да ли вам је познато да је Аћимовић као Недићев министар посетио у Немачкој заробљеничке логоре?³⁰²

Оптужени: Да, то ми је познато.

Тузилац: Да ли вам је познато какве је личности у логорима задобио да раде за Недићеву политику?

Оптужени: Колико знам, састајао се са неким генералима, али ми није у сећању који су то људи били.

Тузилац: Шта је вама познато за некакве везе између Милана Недића и генерала Власова?³⁰³

Оптужени: Знам да је та веза успостављена 1944 године. То је мени лично причао човек који је ту везу и успоставио. То је Ратко Живадиновић, уредник „Обнове“, који се упознао са неким Власовљевим људима и ишао на састанак са Власовом. Састанак је одржан у Берлину или у неком другом месту Немачке.

Тузилац: Јесте ли ви били шеф Српске државне безбедности и јесу ли Немци, а специјално Мајснер, тражили да добијете ранг министра и да присуствујете седницама Недићеве владе?

Оптужени: Не, није тражио Мајснер него командант Србије. *Ја сам то одбио и из акта, који се ту налази, виде се разлози због чега. Чак сам одбио да присуствујем седницама влада, ранг министра имао сам према уредби о устројству Српске државне безбедности.*

Тузилац: Јесте ли ви често путовали у иностранство откако сте у полициској служби и на функцијама полициским?

Оптужени: Јесам путовао од 1936 године до окупације врло често.

Тузилац: С каквим циљевима сте путовали?

Оптужени: Путовао сам увек као шеф безбедности кнеза намесника.

Тузилац: Где сте све ишли с њиме?

Оптужени: Ишао сам два пута у Румунију, два пута у Грчку, ишао у Рим и ишао у Берлин.

Тузилац: Да ли вам је шта познато какви су циљеви путовања кнеза намесника тада били, а нарочито путовања у Немачку?

Оптужени: Ја нисам учествовао у политичким разговорима, био сам само шеф безбедности кнеза намесника. Знам, према ономе што се тада говорило, с обзиром на уклањање Милана Стојадиновића, да је кнез намесник тамо ишао ради те ситуације.

Тузилац: *Ви рекосте да је два пута ишао за Берлин?*

Оптужени: Не два пута, једанпут у Берлин, службена посета Берлину, једанпут у Рим.

Тузилац: А да ли је одлазио тајно у Немачку?

Оптужени: Врло често, инкогнито, са Бледа, док сам ја био шеф безбедности.

Тузилац: Јесте ли га ви тада пратили?

Оптужени: Не.

Тужилац: А шта знате о формирању намесништва под руководством кнеза Павла?

Оптужени: Ја знам да је то намесништво, како сам тада чуо, формирано на основу тестаментa, односно писма краља Александра и да је састав намесништва објављен са закашњењем од неколико сати, с обзиром на некакав политички неспоразум.

Тужилац: Какав неспоразум?

Оптужени: Тврдило се наике да је постојала комбинација да се то намесништво не усвоји него да дођу неки други људи.

Тужилац: Који други?

Оптужени: Мислим да се радило о Петру Живковићу и патријарху, али то су тада биле верзије којих се ја добро сећам. Знао да је тада Манојло Лазаревић, као управник града Београда, лично ми је причао, отишао у претседништво владе и рекао Узуновићу, или Жики Лазићу, да је добио налог од кнеза намесника да се то писмо, које се налазило код Узуновића, одмах објави.

Тужилац: Када се кнез намесник Павле оријентисао у спољној политици за Немачку, с којим је од немачких функционера имао интимне и блиске односе?

Оптужени: Колико сам видео из путовања и за време боравка у Берлину и Штокхајдеу најпријатељскије односе имао са Герингом.

Тужилац: Кад сте ви побегли из земље?

Оптужени: 5 октобра 1944 године у 9 сати.

Тужилац: А где сте се зауставили?

Оптужени: У Бечу.

Тужилац: Јесу ли пре вас већ били избегли министри Недићеве владе?

Оптужени: Први транспорт такозваних емиграната отишао је већ 11 септембра. Влада и апарат специјалне полиције, који се осећао угрожен, отишли су у 3 ујутру, а ја 5 октобра увече, аутсм, сам и зауставио сам се у Бечу.

Тужилац: Је ли покушао Недић из Беча, заједно са Аћимовићем, да ухвати везу са Михаиловићем у земљи?

Оптужени Јовановић: Никакве везе нисам имао са владом, јер ми је речено да се из Беча склоним и ја сам био седам месеци са неким странцима у једном хотелу 2.800 метара надморске висине, а пет километара од најближег села.

Тужилац: Каква све одликовања имате у току вашег службовања?

Оптужени Јовановић: Имам много

Тужилац: Молим да набројите?

Оптужени Јовановић: Имам југословенску круну 3, 4 и 5 ^тепена, Светог Саве 3, 4 и 5 степена, белог орла 4 и 5 степена. *Од страних одликовања имам...*

Тужилац: *Мање више од страних одликовања.* Какве је природе ваша веза са лекаром Јовановићем?

Оптужени Јовановић: Којим?

Тужилац: Александром?

Оптужени Јовановић: Доктор Аца Јовановић је мој лични пријатељ и био мој лекар 15 година. Учинио ми је велике услуге у здравственом погледу.

Тужилац: А какве сте услуге ви њему чинили?

Оптужени Јовановић: Све што се обраћао, јер сам га сматрао личним пријатељем.

Тужилац: Да ли сте држали везу преко њега са политичким личностима?

Оптужени Јовановић: Ја никакве везе нисам имао са политичким личностима преко др. Јовановића. Он је брат Драгољуба Јовановића, ја сам и њега познавао, мада сам га хапсио пре рата.

Тужилац: Да ли вам је тражио какве услуге у том погледу?

Оптужени Јовановић: У погледу Драгољуба?

Тужилац: Јесте.

Оптужени Јовановић: У погледу његове породице објаву да путује. Ја сам нудио, ако им што треба. Мислим да је узео нека дрва, не знам да ли је његовој породици дао.

Тужилац: Да ли сте слали какву поруку или поздрав?

Оптужени Јовановић: За време рата?

Тужилац: У току окупације.

Оптужени Јовановић: Ја сам поздрављао његову породицу и Драгољуба. Питао сам да ли је склоњен, да ли је жив. Ја сам знао Драгољуба и данас га ценим. Он је казао да је склоњен и мислио сам да је ту у околини Београда, где Аца има имање. И нисам се више интересовао.

Тужилац: У току окупације какве сте везе имали са личностима из групе Живка Топаловића?

Оптужени Јовановић: Ви рекосте Аца Павловић, кога сам видео, тражио је мале услуге као адвокат, иначе никакве друге.

Тужилац: А пре окупације?

Оптужени Јовановић: Пре окупације са Белићем, са Крекићем.

Тужилац: Какве су природе везе. Молим да изложите природу, суштину и садржај тих веза?

Оптужени Јовановић: Милорад Белић долазио је код мене, њега је прогањао Вујковић.

Тужилац: Зашто?

Оптужени Јовановић: *Ја мислим из старих рачуна. Вујковић је био дуго на том положају и ја сам Га после сменио.* Белићу сам чинио услуге кад год је тражио, верујући у његову исправност. За штрајкове, после конференција и зборова у Радничкој комори он је излазио у сусрет да се не дешавају инциденти.

Тужилац: Какве сте услуге тражили од њега?

Оптужени Јовановић: Ја сам, тражио да спречи комунисте да добију утицај у синдикату.

Тужилац: Јесте ли тражили уклањање извесних функционера?

Оптужени Јовановић: Тражио сам и то, уколико се не би то учинило таква би организација била распуштена или уклоњена.

Тужилац: Да ли сте ви били унапред обавештени о избијању штрајка, да ли сте се договарали које мере треба предузети да се штрајк заустави, и који су то били функционери?

Оптужени: Ја сам разговоре водио само са Белићем, било је два до три штрајка и тражио сам да штрајкови буду вођени тако да радници могу да постигну побољшање и оно што траже, али и да се спречи да штрајкови доведу до нереди. Тражио сам кад почиње штрајк, где ће се одржати штрајк, где ће се делити храна штрајкачима и увек сам у том погледу наилазио на исправност *Шако да штрајкови нису завршени ни крвљу ни хапшењем, а уколико је било хапшења људи су пуштени.*

Тужилац: Да ли сте добили обавештење који људи чине руководство штрајкачима.

Оптужени: Увек смо имали и знали за руководство, јер је то услов да се штрајк може одржати и легално водити.

Тужилац: Да ли сте у току припреме штрајкова обавештавани који људи припремају и организују штрајк?

Оптужени: Нисам, јер ти су штрајкови били корисни, било их је два до три и вођени су легално од тадашњег синдиката.

Тужилац: Јесте ли ви лично створили ово пријатељство с тим људима из групе Живка Топаловића или вам је то створено преко Аћимовића?

Оптужени: Лично пријатељство нисам имао. То су људи са којима је радио Аћимовић и ја сам наставио.

Тужилац: Да ли је, осим Белића, још ко имао какве односе према вама?

Оптужени: Долазили су људи из синдиката ради интервенције.

Тужилац: Да ли, и ко други?

Оптужени: Белића је заступио Крекић.

Тужилац: Јесте ли добијали и од њега услуге?

Оптужени: Све што сам тражио од Белића, тражио сам и од њега.

Тужилац: Какав је његов однос био према Драгиши Цветковићу?

Оптужени: Знам док је Драгиша Цветковић путовао и био у Женеви да су били заједно.

Тужилац: Је ли Драгиша Цветковић створио Југорас.

Оптужени: Створио са Крекићем, или Драгиша са Љубом Митићем.

Тужилац: У току окупације јесте ли ви продужили то пријатељство?

Оптужени: У току окупације нисам ни Белића ни Крекића видео ниједанпут.

Тужилац: Кад је долазио код вас Орел?

Оптужени: Мајор Орел?

Тужилац: Мајор Орел!

Оптужени: Јуна или јула 1944 године.

Тужилац: Шта вам је рекао кад сте се састали?

Оптужени: Рекао ми је да му је речено од стране Михаиловића да слободно може мени да се обрати и тражио је од мене помоћ у оружју за, не знам тачно, сремски одред. Два пута је долазио код ме-

не. Ја сам рекао да немам оружја. Једну малу помоћ сам дао, 70 пари обуће, али оружје нисам дао.

Тужилац: Је ли вам познат Љуба Јовановић звани „Патак“.

Оптужени: Јесте познат ми је Љуба Јовановић. То је потпуковник. Он је био у Српској државној стражи као командант Зајечарског округа...

Тужилац: Од када до када?

Оптужени: Кад сам дошао за шефа Српске државне безбедности он се налазио на положају команданта, а после два месеца отишао је у илегалност и постао командант одреда Драже Михаиловића.

Тужилац: Колико је био приближно командант Српске државне страже?

Оптужени: Ја мислим да је био шест или седам месеци.

Тужилац: Да ли вам је што познато о некој вези између Недића и Каира?

Оптужени: Јесте. Недић ми је једном приликом 1943 године, онако закопчано рекао да је добио поруку од оних из Каира да добро радимо у борби против комуниста и да треба да продужимо. Није ми рекао ко је то био. Међутим, после сам дознао да је то био Бошко Костић, секретар.

Тужилац: Лични секретар?

Оптужени: Јесте.

Тужилац: Је ли вам нешто ближе познато о тој вези?

Оптужени: Није.

Тужилац: Јесу ли вршене одмазде над становништвом док сте били шеф Српске државне безбедности?

Оптужени: Одмазде над становништвом у Србији нису вршене.

Тужилац: Да ли је била извршена одмазда у Белановици?

Оптужени: Ја мислим да ни у Белановици ни у Соко Бањи није извршена никаква одмазда. Али ја сам то потписао у својству шефа Српске државне безбедности.

Тужилац: Значи док сте били шеф Српске државне безбедности никакве одмазде није било у Србији?

Оптужени: У Србији није било *јер тада нису постојале партизанске снаге*?

Тужилац: Ко вам је то рекао? Зашто сте наредили одмазду у Белановици?

Оптужени: Колико се сећам у Белановици је убијено из заседе неколико стражара. Ја мислим на одмазде које су вршили Немци. Нисам мислио на кажњавање.

Тужилац: Мислили сте на одмазде које су вршили Немци. Ја мислим на ваше одмазде које сте ви вршили, одмазде са жандармима.

Оптужени: Ја сам потписивао, по предлозима команданата са терена, казне, и то у два случаја. Више их нема. И то за оне стражаре који су погинули на спавању или из заседе убијени од стране месних партизана и комуниста.

Тужилац: Да ли се осећате одговорним за те такве подухвате?

Оптужени: Ја желим, господину војном тужиоцу да формулишем. За сав рад против комуниста, који је био у управи града Београда, и као шеф српске безбедности, уколико је био под мојим руководством, осећам се одговорним.

Тужилац: А да ли су Немци водили борбу против комуниста или читавог српског народа?

Оптужени: Против српског народа. Немци су тако водили рат да су читави народи могли бити уништени.

Тужилац: Добро, сви знамо како су га водили, о томе немојте развијати теорију, него да ли су Немци код нас у Србији, или у Југославији, ишли само на то да ликвидирају комунисте, или су уда-
рали по читавом српском народу?

Оптужени: По читавом српском народу. *Чак су и моји чиновници и официри убијани. 27 чиновника и официра ми је убијено.*

Тужилац: Молим вас, пре рата, док сте били у полицијским функцијама, да ли сте били један од органа обавештајних, лично и непосредно повезан са краљем?

Оптужени: Шеф опште полиције радио је рапорте за управника града, који их је сваког четвртка носио лично краљу.

Тужилац: А осим управника града, које лице је још било у личној обавештајној служби краља? Каква је функција команданта града и слично?

Оптужени: Он је ишао на рапорт такође, ја мислим, једанпут недељно.

Тужилац: Је ли то било и за време Александра?

Оптужени: То је остало од времена Александра и за време кнеза Павла.

Тужилац: А да ли је Александар имао још каквих других личности у својој властитој обавештајној служби, мислим политичких?

Оптужени: Бесумње је имао.

Тужилац: Да ли се сећате тих личности? Можете ли да их изређате, према вашем сећању?

Оптужени: Ја знам да је тада створена политичка обавештајна служба по свима партијама.

Тужилац: А ко је био?

Оптужени: 6 јануара знам да су те личности из појединих партија које су створиле ЈНС са Петром Живковићем на челу. Које су те личности ја не могу да се сетим.

Тужилац: Је ли и Петар Живковић био један од тих обавештајних органа?

Оптужени: Како се сматра, он је био најбољи човек тамо.

Тужилац: Дали сте иследнику нека имена, да ли можете да се сетите овде неких имена?

Оптужени: Углавном су то људи, који су после прешли у ЈНС. То су били људи личног поверења Петра Живковића.

Тужилац: Је ли био Узуновић?

Оптужени: Не...

Тужилац: А Нинчић?

Оптужени: Није био...

Тужилац: А Веља Вукићевић?

Оптужени: Јесте, пре.

Тужилац: Бошко Јефтић?

Оптужени: Јесте.

Тужилац: Веља Поповић?

Оптужени: Јесте, то су људи који су из радикалне странке прешли у ЈНС.

Тужилац: А Коста Кумануди?

Оптужени: Јесте.

Тужилац: Радмило Стоиљковић?

Оптужени: Јесте.

Тужилац: Раденко Станковић?

Оптужени: Јесте.

Тужилац: А из ХСС, Михо Крек.

Оптужени: Не знам.

Тужилац: Из републиканске странке?

Оптужени: Нико. Републиканска странка је већ раније од краља Александра растурана преко Милована Лазаревића, и том приликом је иступио Јован Ђоновић.

Тужилац: А у каквим је односима био Милан Гавриловић?

Оптужени: То не знам. Не знам да је припадао Петру Живковићу. Внам да је био у добрим односима са двором.

Тужилац: Према томе јесте ли били у тој обавештајној служби?

Оптужени: Ја сам био плаћени чиновник, који има дужност да води обавештајну службу, да контролише рад свих политичких странака.

Тужилац: Ко је створио „југословенску акцију“?

Оптужени: Саша Штулхофер, из Загреба.

Тужилац: А под чијим покровитељством?

Оптужени: Краља Александра.

Тужилац: Које су личности биле иницијатори и творци?

Оптужени: Ђорђе Перић, Саша Штулхофер, Велибор Јонић и још неки.

Тужилац: С каквим циљом? Можда знате?

Оптужени: Ја мислим у оно време гледало се да то треба да буде, млада авангарда, која треба да наследи ЈНС!

Тужилац: Да ли вам је у оно време, кад сте били у полицији, ма шта било познато о аферама краља Александра?

Оптужени: Мени лично није ништа било познато. Говорило се.

Тужилац: А шта се говорило?

Оптужени: То сам тамо детаљно објаснио.

Тужилац: Јесте ли смели тада водити какву истрагу поводом тих афера?

Оптужени: Нисам, али смо могли да обавештавамо.

Тужилац: Кога?

Оптужени: Да обавештавамо у рапорту шта се прича о тим аферама.

Тужилац: Је ли било таквих афера?

Оптужени: Па говорило се.

Тужилац: На пример, наведите једну.

Оптужени: Са Драгишом Матејићем.

Тужилац: Поводом чега, у чему?

Оптужени: Спомиње се предаја неких шест милиона динара. Почело се.

Тужилац: За паре из Народне банке?

Оптужени: Јесте, биле су из Народне банке.

Тужилац: Добро. Јесте ли заједно са Тасом Динићем отишли у Ужице 1941 године и извршили наређење Немаца да одаберете људе за стрељање у групама?

Оптужени: Нисам.

Тужилац: Ко је извршио?

Оптужени: Ја не знам. Ја сам отишао са Танасијом Динићем у Ужице, а кад сам видео о чему се ради, телефонирао сам Аћимовићу и одбио да пристанем да дадем за ту одмазду, покушај убиства неког немачког пуковника из Управе града Београда. Вратио сам се у Београд, шта је урађено на лицу места не знам, нити сам знао тада нити знам сада.

Тужилац: Како не знате, а је ли вам познато шта је урађено?

Оптужени: Читао сам из оптужнице.

Тужилац: Јесте ли заједно с Танасијем Динићем отишли у Ужице?

Оптужени: Рекао сам, отишли смо.

Тужилац: С ким сте се састали?

Оптужени: Са фелдкомандантом у Ужицу.

Тужилац: Какав је циљ био пута?

Оптужени: Наш циљ био је, с обзиром да је тада био комесар управе Аћимовић, да спречимо да дође до одмазде за немачког пуковника или потпуковника који је убијен.

Тужилац: Где је убијен?

Оптужени: Негде на путу између Косјерића...

Тужилац: И Ваљева.

Оптужени: Јесте, између Косјерића и Ваљева.

Тужилац: А је ли дошло до одмазде?

Оптужени: Ја не знам, јер сам се вратио у Београд после прве конференције на којој сам одбио да за ту одмазду дајем кривце из управе града Београда. Тамо је остао опуномоћеник министра унутрашњих послова.

Тужилац: Суочићете се са Танасијем Динићем.

Оптужени: Добро.

Тужилац: А да ли сте приликом акције партизана у селу Скели, отишавши са Танасијем Динићем и претставницима Гестапоа, предлагали да се у Београд доведе 300 људи.

Оптужени: То није село Скела него Обреновац. *То хоћу да говорим. Ја не бих на те оптужбе тога оптуженог, на основу које ви утврђујете моју личну одговорност, одговорио с обзиром да ми није оптужени дао једну изјаву пре месец дана и рекао (хоћу да*

будем чистиши човек): „Опросишише ми ја сам се безобразно огрешио о вас, али што није моја кривица... Ја сам рекао „Реците то Суду.“

Тужилац: А ко вам је дао ту изјаву?

Оптужени: Тај оптужени.

Тужилац: Значи да сте се већ доГоварали како ћете се бранити?

Оптужени: Не нисам хтео ни речи да се доГоварам. Не, не... Био сам на конференцији Где је срушен мост.

Тужилац: Нисте ли тражили таоце?

Оптужени: Знам да се тражило и да су узети. Ја дозвољавам да је био један случај, колико се сећам, десио се јула 1941.

Тужилац: Немојте причати...

Оптужени: Али то су факта која могу да утврде моје гледиште.

Тужилац: Ја ћу још питати ту само нешто. Је ли Вујковић био под вашим руководством?

Оптужени: Није.

Тужилац: Да ли је вама био одговоран за свој рад?

Оптужени: Није.

Тужилац: Него коме?

Оптужени: Он је био самосталан, одговоран министру унутарњих послова Милану Аћимовићу.

Тужилац: А кад сте ви били шеф јавне безбедности, је ли био под вашим?

Оптужени: Онда под мојом.

Тужилац: Значи без вашег наређења, без ваше дозволе није ништа могао да ради у логору, је ли тачно?

Оптужени: Тако би требало бити, док се он није мало отргнуо и радио са Немцима, што је познато свима који су били у логору.

Тужилац: Јесте ли чули да Немци у логору на Бањици употребљавају аутомобиле, специјалне направе за тровање ухапшених отровним гасом?

Оптужени: Ја то нисам чуо да су употребљавали у логору на Бањици, него сам чуо да су на тај начин уморили Јевреје.

Тужилац: Београдске Јевреје?

Оптужени: Јесте.

Тужилац: Да ли вам је што познато да су Немци спаљивали лешеве, кратко време пре ослобођења Београда.

Оптужени: Не знам.

Тужилац: Не знате? Где су се вршила стрељања?

Оптужени: Уколико ја знам на стрелишту, на Јајинцима.

Тужилац: А стрељање оних који су били на Сајмишту?

Оптужени: О тима ја претпосађујем да су они стрељани горе, али нисам имао увида, јер је то Сајмиште било под територијом НДХ.

Тужилац: Оптужени Јовановићу, ви сте живели у Београду за све време под окупацијом, малопре оптужени Михаиловић рекао је да је по његовим обавештењима, која он има, стрељано око 114 хиљада, а ви лажете да немате података о томе?

Оптужени: 114.000?

Тужилац: На Јајинцима... А то ви не знате, колико ви мислите да је стрељано на Јајинцима?

Оптужени: Не то није из логора на Бањици, они су стрељани, маса људи стрељана је из логора на Сајмишту.

Тужилац: А на Јајинцима?

Оптужени: По мојој процени, не мислим да умањим нити повећам, колико сам ја имао обавештења, ја поново кажем и говорим само о оним обавештењима која сам чуо, око 35.000.

Тужилац: 35.000! Да ли су то били све сами комунисти?

Оптужени: Молим.

Тужилац: Да ли су то били све сами комунисти?

Оптужени: Само они које смо предали то су били комунисти, *а онај гро био је невини народ.*

Тужилац: *Д ако од ШОГ броја народа узмемо да је Шачно оно шШо ви рекосШе.* Од тог броја колико су сами Немци ухватили и довели у логор, а колико је доведено од органа Недићевих власти и ваших органа?

Оптужени: Од свих Недићевих органа, ја сам рекао, ако је доведено 600, а остало су Немци...

Тужилац: Ви сте рекли једну страховиту неистину, која ће се осветлити у доказном поступку.

Оптужени: Ја мислим да се то може сасвим и тачно доказати.

После одмора у 12,45 часова.

Претседник: Наставља се претрес. Уведите оптужене.

Тужилац: Да ли могу да поставим још једно питање пре него што почне одбрана?

Претседник: Изволите.

Тужилац: Оптужени Јовановићу, да ли ви познајете ко је ова жбнска Н8 фотографији? (Помоћник тужиоца, капетан Јовановић, прилази оптуженом и показује му фотографију).

Оптужени: То је једна Енглескиња или Американка која је долазила 1939 или 1940 године на Блед кад сам ја тамо био шеф безбедности. После тога, 1941 или 1942 године, видео сам је са Пећанчевим четницима.

Тужилац: Да ли јој знате име? Ако би вам рекао један део: Рут...

Оптужени: Мис Рут Мичерс.

Тужилац: Откуд вам је то познато?

Оптужени: Ја сам ту жену виђао на Бледу, а видео сам је и 1941 или 1942 са Пећанчевим четницима у Београду. Некога сам питао ко је та жена?

Тужилац: Да ли сте је виђали пре него што је Пећанац склопио споразум са Немцима и дошао у Београд или после тога?

Оптужени: Пећанац је склопио споразум у августу месецу 1941 године, баш на дан објаве Недићеве владе, а то је било после у јесен.

Тужилац: Шта вам је познато, да ли је имала какве везе са немачком обавештајном службом?

Оптужени: То ја не знам. Видео сам је у Гестапоу са четницима.

Тужилац: А ко је до ње са леве стране?

Оптужени: Краљ Петар.

Претседник: Одбрана, ако имате питања, изволите.

Бранилац Савко Дуканац: *Господине претседниче, ја имам извештај број питања, али међу њима имам два три питања која су поверена специјално мени као информативна ради спремања одбране, па хоћу да замолим да ми не замерите што ћу и та питања да поставим.*

Претседник: *На та информативна питања може да вам одговори на састанку.*

Бранилац: *То су сасвим кратка питања.*

Претседник: *Ако су сасвим кратка, изволите.*

Бранилац Савко Дуканац: Оптужени Јовановићу, молим вас да ми одговорите да ли сте ви студирали у Немачкој и неко дуже време у Берлину?

Оптужени: Ја у Немачкој студирао нисам, а био сам на путовању ради студија полиција у Немачкој, Француској и Енглеској, а студирао нисам.

Бранилац: Мени је даље потребно да знам шта је на вас највише утицало да се, како мени изгледа, оријентишете за Немачку у којој никада нису владале праве грађанске слободе, што је свакако и вама познато.

Оптужени: Ја се за Немачку оријентисао нисам. *Ја сам имао само једну девизу, то је била алфа и омега МОГ политичкоГ деловања: помаГати, помаГати сваком колико се може.*

Бранилац: *Јесте ли имали какав циљ кад сте одлучили да примите разне положаје под окупатором и да Га служите, како сте ви на свом саслушању изјавили? Шта је управо то што вас је руководило да одмах заузмете извесне положаје?*

Оптужени: *Несрећа у којој се налазио БеоГрад и чињеница да они који су Га увукли у рат и Говорили да сваки остане на свом праГу њега остављали незаштићеноГ, чак и без пасивне заштите и најнужнијих санитарских сретстава, тако да сваки фактички умире на свом праГу, а нико није био од њих у Београду.*

Бранилац: Да ли сте ви уопште примајући овај положај по уласку Немаца у БеоГрад веровали у њихову победу или не?

Оптужени: *Ја у немачку победу нисам веровао ни 22 јуна 1941, а децембра 1941 кад је ушла Америка у рат мени је било јасно да Немачка неће победити.*

Бранилац: У свом саслушању ви сте рекли да сте сарађивали са Немцима. Мени је потребно да знам на којима сте све то стварима тако сарађивали са њима.

Оптужени: Ја сам сарађивао, али 90% те сарадње моје било је посвећено општим стварима града Београда. *Цео БеоГрад ми је сведок и зна какве сам послове имао да свршавам у разореном БеоГраду, који је изгледао као мртва варош. БеоГрад је тада имао разорену канализацију на 400 места, разорен водовод на 500 места, Глад је харала као мач над БеоГрадом, а било је и епидемија. Кад*

будем давао завршну реч, изнећу тада конкретне податке, па Јгете видети шта је све урађено за обнову Београда од маја до јула месеца.

Бранилац Савко Дуканац: Јест ми који смо били тада у БеоГрад-у знамо то.

Оптужени: Ја вам моГу, као свом браниоцу, да кажем и то: да ни-је требало спасавати само комунисте, већ и слободне зидаре и друГе људе. МноГи су људи збоГ тоГа долазили код мене. И ви сте више пута долазили код мене да спасавате људе.

Бранилац: Ви сте казали на својим саслушањима да сте имали симпатије према Немцима. Објасните то.

Оптужени: Ја сам вероватно рекао да сам имао симпатије према немачком народу.

Бранилац: Према немачком народу. А да ли сте такве симпатије гајили и према осталим народима?

Оптужени: Свакако.

Бранилац: Ви у вашим саслушањима велите: да сте се још од пре двацет Година борили на живот и смрт против комуни-ста. Мени је потребно да знам какви су вас разлози Гонили на ту борбу?

Оптужени: Када сам ја био позван да са положаја на коме сам се налазио као државни чиновник руководим борбом против Кому-нистичке партије, она је давно већ пре тоГа била стављена ван закона и од свих режима прогањана као непријатељ бр. 1. Ја сам тада служио режиму. Ја нисам никада правио разлику између државе и режима. Ја сам служио држави. Нисам имао никакве класне мржње према комунистима. Нисам познавао учење Мар-ксово о класама, и сматрао сам да у земљи Србији није била мо-Гућна подела људи на класе, јер цео народ потиче од сељачког сталежа, па и радници. Сматрао сам да својим радом испуњавам своју дужност према држави.

Бранилац: Без обзира на ту борбу коју сте ви имали и водили, јесте ли ви икада, у извесним случајевима, спасавали комуни-сШе, било да су то виђени људи, било да су то обични људи, како би се то казало. Има ли таквих случајева. Јесте ли ви у моГу-ћности да их именујете. Ја бих желео да вам кажем то, да је згодније да ви то сада кажете, јер је потребно да се пред Судом данас о томе Говори. А у вашој завршној речи не знам да ли ћете моћи о свему томе Говорити.

Оптужени: Ја сам на крају своГа саслушања скренуо пажњу на списак у коме има на стотине људи којима сам ја помоГао. Ако Суд допусти ја бих вам тај списак сада предао.

Бранилац: Ви то спремите и дајте ми.

Оптужени: Ја сам тај списак спремио и ево вам Га. (затим је оп-тужени Д. Јовановић предао списак своје браниоцу С. Дуканцу.)

Бранилац Дуканац: Ви сте споменули о антимаасонској и анти-комунистичкој изложби. Ја бих вас молио да нешто детаљније о томе кажете. Ко је био тај који је то питање покренуо, ако се ви

тога сећате, и који је од наших људи специјално на томе највише сарађивао? Јер, несумњиво је утврђено, као што и ви сами знате, да се тим циљало да се масони из Београда и целе земље и комунисти стрпају заједно у једну врећу и да се заједнички униште.

Оптужени: Ја ћу одмах да вам кажем. То је водила немачка пропаганда и наша пропаганда.

Бранилац: Ко је био умешан?

Оптужени: Ја мислим да је био и Ђорђе Перих.

Бранилац: *Како је дошло до тога? Ви знате то детаљније, свакако вам је познато.*

Оптужени: *То је била тенденција. Људи нису моГли да схвате ситуацију у којој живимо, па су многи у својим схватањима ишли у поГледу национал-социјалистичке политике по свима линијама тако да су национал-социјалистичка обрачунавња са старим политичким странкама, са слободним зидарима, Јеврејима и комунистима као и свим бившим политичким људима хтели да спроводе и у нашој земљи. Људи су прихватили ту борбу, орГанизовали је и она је дефакто била уперена у првом реду против слободних зидара а у другом реду против Комунистичке партије.*

Бранилац: Је ли ту био и Стеван Клујић?

Оптужени: Јесте био је и Стеван Клујић.

Бранилац: Јесте ли ви ма шта учинили да се томе прогањању стане некако на пут и да се људи спасу? Поменули сте да су долазили неки људи код вас, па чак и ја.

Оптужени: *Ја мислим да ћете чути од мене у завршној речи. ПроГањање слободних зидара у БеоГраду, бивших политичких странака, бивших политичких људи и чланова тих орГанизација спречено је само блаГодарећи у првом реду само мом одлучном заузимању. Слободни зидари били су на листи такозваној за ликвидацију. Ја сам знао да међу тим људима има и најугледнијих људи, професора универзитета, политичара, али сам знао да се не сме дозволити да се изврши обрачун. За време целокупне окупације ниједан политичар, сем комуниста није ухапшен. Нису ухапшени ни земљорадници, ни демократи ни републиканци. Ја сам стајао на Гледишту да ти људи и ако мрзе Немце не чине ништа што би могло да изазове одмазду.*

Бранилац: Јесте ли ви на молбу извесних људи из ложе слободних зидара такође дејствовали да се смањи контрибуција на коју је велика ложа ЈуГославије била осуђена да плати.

Оптужени: У време од јуна до септембра мене је заступао у дужности претседника општине Града Београда први потпретседник. Тада је Београд био кажњен на 10 милиона динара. Та контрибуција била је делом распоређена и на слободне зидаре.

Претседник: Ја не видим зашто је потребно да се овде Говори о масонима. Мене се масони не тичу ништа. То нема везе са претресом. Ја извиђам оптужницу.

Бранилац Дуканац: Ја хоћу да изнесем да се он заузимао и да је чинио, поред онога што му се ставља на терет, и добра дела. То је потребно да се зна јер ја треба да га браним.

Претседник: Добро, у реду. Само некако ми се чини да је то искувише дугачко.

Бранилац: Није дугачко када је у питању један живот, онда није довољно ни месец дана.

Бранилац: Јесте ли исто тако излазили на сусрет и Адвокатској комори?

Оптужени: Јесам. И то је познато претседнику Адвокатске коморе који овде седи.

Бранилац: Можете ли нам казати шта сте предузели за сиротињу У Београду?

Оптужени: Ја ћу то рећи у својој завршној речи.

Бранилац: Још само два до три питања. Мене лично интересује јер нисам рад да износим шта сам све урадио за поколног Мику Илића, ако можете иштогод да нам кажете о њему, јер мене јако тишти смрт њеГова.

Оптужени: ЊеГова сестра долазила је код мене, он је био затворен са оном првом Групом од 700, против њеГа је постојала некаква интрига, (Бранилац: да ли од владе?), да ли је од владе или из њеГове околине ја не знам, али сам ја интервенисао у неколико махова за њеГа, јер сам то према њему и као према професору и као човеку сматрао за дужност да учиним. Међутим једне ноћи Немци су Га убили тако да кад сам сутрадан протествовао они тобож нису знали да ми кажу ко Га је убио. Исто тако на зверски начин убијен је и Ђорђе Тасић, није се знало ко Га је убио, извели су Га из Гестапо-а и убили.

Бранилац: Још једно питање. Ви сте нешто споменули Бадера у вези са оним наређењем да је требало стрељати 30 људи збоГ неКОГ претседника општине, њеГовоГ одвођења, па да сте ви написали да не треба стрељати свеГа једноГа неГо све. Ту је изгледало да нисте извели ствар на чистину, као да сте нешто заборавили, па би желео да нам то објасните.

Оптужени: Ја сам у почетку почео о томе да Говорим али ме је Г. претседник прекинуо кад сам хтео да кажем који су ме мотиви руководили да сам такав одГовор послао. Мотиви су били што сам уопште био противан томе да Немци врше одмазде и што је у томе конкретном случају мени Недић поставио питање да би пред Немцима могло изјавити да сам ја против одмазде Немаца, и треће што се то односило на претседника општине из једноГ села кога су били одвели у шуму.

Бранилац оптуженог Јовановића Дуканац: Ја више немам питања.

Бранилац оптуженог Михаиловића Ђоновић: Оптужени Јовановићу, ви сте малочас на суочењу са оптуженим Михаиловићем апострофирани због бањичког логора, али ја се ипак надам да ћете ви објективно одговорити на питања која вам будем поста-

вио. Прво, јесу ли Немци знали за сва ова давања која сте ви чинили Дражиним људима из залиха које су вам стајале на располагању од Државне страже? Да ли је то Немцима било познато?

Оптужени: Није им било познато. Ја сам то оружје и храну добављао на тај начин што сам подносио фиктивне извештаје о борбама Српске државне страже са партизанима и о губитку оружја у тим борбама на сам те резерве оружја предавао његовим командантима.

Бранилац Ђоновић: Да ли сте ви, оптужени Јовановићу, могли по своме сопственом сазнању, сазнати, уколико ви знате да кажете, како су Немци на врховима, немачки команданти, сматрали лично оптуженог Дражу Михаиловића и какво су мишљење имали о њему?

Оптужени: О њему?

Бранилац: Лично о њему.

Оптужени: Ја никад нисам разговарао са водећим командантима о Дражи Михаиловићу, али сам разговарао са Нојбахером и кад је он говорио о Дражи Михаиловићу, говорио је са поштовањем.

Бранилац: Да ли је то поштовање долазило са гледишта немачких интереса?

Оптужени: Не.

Бранилац:... или са Гледишта интереса српског народа?

Оптужени: Као српскоГ националисте.

Бранилац: Поштовање као српскоГ националисте. Ви сте, оптужени Јовановићу, рекли да сте били присутни и на ономе првом састанку у селу Ражани, на коме се састао Недић са оптуженим Михаиловићем.

Оптужени: Јесте. По мојој иницијативи, односно мојим посредством, дошло је до тога састанка.

Бранилац: Да ли је ту Недић донео један програм и услове од 5 тачака о којима се имало дискутовати и донети мериторна одлука?

Оптужени: Не. Недић је у своме невезаном разговору изложио те тачке.

Бранилац: Изложио?

Оптужени: Он је казао: „Ја сам дошао да помогнем Србији“. *Несрећа на све стране, опасност, стрељање...*

Бранилац: Је ли било какве дискусије? Ви сте рекли да је Михаиловић на томе састанку стално ћутао и није рекао ништа.

Оптужени: Михаиловић је само рекао: „Којим добром?“ После је рекао: „Оружје, оружје! Муницију, муницију!“ ЊеГови команданти упали су у реч.

Бранилац: Ви сте овде напоменули да оних 100 милиона динара Недић даје, али је тражио да престане пљачка. Понудио је 100.000.000 динара. Месечно?

Оптужени: Месечно, да престане пљачка.

Бранилац: Је ли изгледало да то Недић каже више из разлога да престане пљачка, неГо што је хтео да помогне Михаиловића?

Оптужени: Ја мислим да је Шо Недић казао из следећих разлога: ишто Шакав начин, Шо јесШ сШалног одузимања државног новца, дезорГанизује државну управу којој је он на челу, па да се на Шај начин леГализује ствар.

Бранилац: Је ли иШо Михаиловић на Шо одГоворио?

Оптужени: Михаиловић је на сва излаГања Недића рекао само оружје, оружје! Муницију, муницију! И нишШа више.

Бранилац: Оружје, муницију и ништа више.

Тужилац:: Да ли је баш Шако рекао, и нишШа више?

Оптужени: Не. Рекао је: оружје, оружје! Муницију, муницију!

Бранилац: Ја сам хтео да Га запитам да ли је то имало упитни карактер а не афирмативни. Како се звало ово место Где је био састанак?

Оптужени: То је било више Прањана, код школе.

Бранилац: Да ли је то било ноћу или дању?

Оптужени: У 8 сати. Био је мрак.

Бранилац: Постоји ли моГућност, оптужени Јовановићу, да вас Михаиловић физички није распознао и да вас није моГао упознати.

Оптужени: То би морао Михаиловић да одГовори.

Бранилац: Ја вас питам с обзиром на то је ли био толико јак мрак?

Оптужени: Није био, вече је било. Видело се.

Бранилац Ђонових: Оптужени Јовановићу реците нам ко је лишавао слободе у БеоГраду припаднике орГанизације ДМ?

Оптужени: Гестапо на челу са Брандом и ЕвердинГом.

Бранилац: А ваша специјална полиција?

Оптужени: Није.

Бранилац: Ко је био тај од Дражиних команданата код кога је Бреде ишао у Тополу?

Оптужени: Чика Пера. То је Никола Калабић.

Бранилац: А тако. За то име нисам знао. Реците ми сада, да ли би оптужени Михаиловић имао неког разлога да овде прећути да је заиста имао састанак с вама?

Оптужени: Ја на то заиста не бих могао да одговорим. Ми смо имали састанак у једном шљиваку код Прањана.

Бранилац: Да ли је ко долазио код вас да интервенише за породицу оптуженоГ Михаиловића за време док је његова породица била у лоГору?

Оптужени: Јесте. Долазила је његова ћерка два пута.

Бранилац: Јесте ли јој нешто помоГли?

Оптужени: Јесам. Она је долазила код мене у општину. Кад су код Љта породици Драже Михаиловића опљачкали неке јастуке и веш, ја сам Масаловићу рекао да је срамота да се обрачунавају са породицом.

Бранилац: Ипак, његова супруГа је пуштена тек фебруара 1944 Године из лоГора.

(За реч се јавља бранилац Момчила Нинчића адвокат Алкалај и претседник му дозвољава да постави питања оптуженом)

Бранилац Алкалај: Ја бих хтео да поставим неколико питања у вези с уништењем Јевреја у Београду. Можда то не одговара формално моме својству као браниоца, али ја молим да ми се то дозволи.

Претседник: Али, одговара истраживању материјалне истине. Изволите.

Бранилац Алкалај: Молим вас, ви сте били претседник општине, шеф јавне безбедности и министар унутрашњих послова онда кад је на Сајмиште било одведено око 9.000 јеврејских жена и деце.

Оптужени: Не, ја сам тада био претседник општине и управник града Београда. Ја ћу вам рећи оно што о томе знам. Код мене су свакога дана долазили Дајч из Панчева и Миле Демајо, адвокат из Београда, и ја сам са њима, као претседник општине, на решавању тих питања радио.

Бранилац Алкалај: Шта сте урадили као претседник општине за ове жене и децу које сам поменуо. Не питам вас за људе.

Оптужени: Ту никакве интервенције и никакве молбе не би могле да помогну.

Бранилац Алкалај: Хоћете ли ми рећи шта је било са јеврејским женама и децом који су били на Сајмишту?

Оптужени: Ја сам чуо три верзије...

Бранилац: Где су сахрањене те жене и деца?

Оптужени: Не знам. Територија Сајмишта је била независна државна Хрватска.

Бранилац: Зар ви нисте имали везе са Немцима тамо?

Оптужени: Нисам са Сајмиштем имао везе.

Бранилац: А нисте се ни интересовали за судбину тих Јевреја?

Оптужени: Ја сам чуо да су побијени.

Бранилац: Мени је тешко да на овом процесу постављам питања као да сам тужилац кад сам ја бранилац, која би требало да поставља тужилац. Тамо су и моја деца убијена и породице многих других али то сада није важно. На Сајмишту је било и ваших полицијских агената, а било је и жена јеврејских које су пуштене са Сајмишта, јер су биле удате за Србе. Је ли било на Сајмишту и ваших полицијских агената?

Оптужени: Никада ниједан орган српске полиције није тамо био, сем што је Јоца Југовић био делегиран да врши попис јеврејске имовине.

Бранилац: Ви сте дали налог да се Јевреји упуте на принудан рад, то сте све ви радили?

Оптужени: То није тачно, нити сам ја давао какве налоге, нити сам то радио.

Бранилац: Мени је тешко као браниоцу да вам кажем да ви не говорите истину.

Оптужени: Ја говорим истину.

Бранилац: У Топовским Шупама био је логор где је страдало 6.000 Јевреја и тамо су били ваши жандарми?

Оптужени: Никада нису били наши жандарми тамо. **О** томе сам питан и у истрази, али ја нисам чуо да је тамо био логор у Топовским Шупама, већ су тамо биле избеглице из Хрватске.

Бранилац: Да ли вам је познато да су такође и јеврејски болесници из јеврејске болнице у Маршала Пилсудског улици, њих 500, били угушени? Је ли вам то познато и је ли тамо било стално ваших стражара?

Оптужени: Није.

Бранилац: А да ли вам је познато да је осам заробљеника било убијено у Београду?

Оптужени: Јесте, међу њима и мој пријатељ директор Винер-банкферајна, кога сам ја пред Фићом Филиповићем питао зашто је дошао из ропства ако бога зна.

Бранилац: А је ли вам познато што о убиству Јевреја у Панчевачком Риту?

Оптужени: Није.

Бранилац: Да ли су Јевреји одвођени из Београда у друге логоре?

Оптужени: Није. Ми смо само добијали налоге сваког другог-трећег дана за издавање хране и увек је у тим налозима било по 400-500 порција мање тражено.

Бранилац: Ви сте као министар унутрашњих послова, када је било гоњење Јевреја, давали налоге вашим органима да хватају Јевреје, да Јевреји носе жуте траке, то су били ваши налози?

Оптужени: Мојих налога за Јевреје никада није било, ниједан мој налог није био, а то се може да види из дневне штампе.

Бранилац: Ви сте слали неким Јеврејима пакете у заробљеничке логоре са најлепшим жељама председника општине. И ја сам био у заробљеничком логору али на моју срећу нисам добио ваш пакет а у исто време убијали сте тим заробљеницима жене и децу овде?

Оптужени: То није истина.

Бранилац: Нека ми Суд опрости на овим питањима, али ово је један историски процес и ми морамо на њему да скинемо вео са свих ових злочина.

Претседник: Има ли још каквих питања тужилац и одбрана?

Бранилац Дуканац: Имам само две-три речи поводом ових питања. Ја сам био у Београду за време окупације и нисам чуо ни од кога, апсолутно ни од једног Јеврејина или Србина да је оптужени Јовановић био умешан у проГоне и злостављања Јевреја. Истине ради пред Судом и пред публиком треба да кажем то што знам и што је истина. Знам даље да су све оне Јеврејке које су биле удате за Србе спасене интервенцијом оптуженог Јовановића. То толико знам.

Тужилац: Да ли се можете сетити једног вашег пута за Космај са Немцима?

Оптужени Јовановић: Могу.

Тужилац: Да ли је ухваћен од ваше стране том приликом један партизан?

Оптужени Јовановић: Немци су га ухватили.

Тужилац: Шта је после са њим било?

Оптужени Јовановић: Обешен је.

Тужилац: Како се звао?

Оптужени Јовановић: Велимир Јовановић.

Тужилац: Где је обешен?

Оптужени Јовановић: У Београду.

Тужилац: Ви сте били са Немцима?

Оптужени Јовановић: Јесам, *и сутрадан отишао и спасао село СШојник од одмазде.*

Претседник: Шта је било са тим Јовановићем?

Оптужени Јовановић: Обешен је.

Претседник: На коме месту?

Оптужени Јовановић: На Теразијама.

Претседник: Данашњи претрес прекидамо, а настављамо сутра у 7 часова. Изведите оптужене.

Суђење прекинуто у 13,30 часова.